

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra humanitních věd

Bakalářská práce

**Spolupráce obcí a její vliv na rozvoj regionu – případová
studie mikroregionu Radbuza**

Dominika Bartůňková

© 2021 ČZU v Praze

ČESKÁ ZEMĚDĚLSKÁ UNIVERZITA V PRAZE

Provozně ekonomická fakulta

ZADÁNÍ BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Dominika Bartůňková

Hospodářská politika a správa
Podnikání a administrativa

Název práce

Spolupráce obcí a její vliv na rozvoj regionu – případová studie mikroregionu Radbuza

Název anglicky

Municipalities cooperation and its influence on the development of the region – the case study of mikroregion Radbuza

Cíle práce

Práce bude věnována oblasti horizontální spolupráce obcí jako proměnné regionálního rozvoje. Cílem práce je posoudit možnost uplatnění teorie endogenního regionálního rozvoje při interpretaci vlivu sledovaného subjektu spolupráce na regionální rozvoj. Dílčími cíli, které mají přispět k naplnění cíle hlavního, je deskripce vlivu sledovaného mikroregionu na regionální rozvoj a posouzení faktorů, které stojí v pozadí spolupráce obcí.

Metodika

Práce bude pojata jako případová studie. Subjekty studia bude mikroregion Radbuza a obce, které mikroregion tvoří. Objekty studia budou projekty a aktivity, které studovaný mikroregion realizuje. Východiskem pro práci bude teorie regionálního rozvoje, jejíž uplatnitelnost bude ověřena na základě dat získaných zejména na základě rozhovorů s představiteli mikroregionu. Použita budou také statistická data při deskripci obcí zapojených do spolupráce a dále materiály mikroregionu, které budou podrobeny studiu.

Doporučený rozsah práce

30-50 stran

Klíčová slova

spolupráce obcí, mikroregion, Radbuza, zastupitelstvo obce, regionální rozvoj

Doporučené zdroje informací

BALÍK, S. *Komunální politika : obce, aktéři a cíle místní politiky*. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.

BLAŽEK, J. – UHLÍŘ, D. *Teorie regionálního rozvoje : nástín, kritika, klasifikace*. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.

STEJSKAL, J. – KOVÁRNÍK, J. *Regionální politika a její nástroje*. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.

Předběžný termín obhajoby

2020/21 LS – PEF

Vedoucí práce

Ing. Radek Kopřiva, Ph.D.

Garantující pracoviště

Katedra humanitních věd

Elektronicky schváleno dne 28. 9. 2020

prof. PhDr. Michal Lošťák, Ph.D.

Vedoucí katedry

Elektronicky schváleno dne 19. 10. 2020

Ing. Martin Pelikán, Ph.D.

Děkan

V Praze dne 09. 03. 2021

Čestné prohlášení

Prohlašuji, že svou bakalářskou práci "Spolupráce obcí a její vliv na rozvoj regionu" jsem vypracovala samostatně pod vedením vedoucího bakalářské práce a s použitím odborné literatury a dalších informačních zdrojů, které jsou citovány v práci a uvedeny v seznamu použitých zdrojů na konci práce. Jako autorka uvedené bakalářské práce dále prohlašuji, že jsem v souvislosti s jejím vytvořením neporušila autorská práva třetích osob.

V Praze dne 15.3.2021

Poděkování

Ráda bych touto cestou poděkovala Ing. Radkovi Kopřivovi, Ph.D., vedoucímu mé bakalářské práce, za cenné rady, podporu a čas, který mi věnoval při zpracování bakalářské práce. Dále bych chtěla poděkovat hlavní manažerce Mikroregionu Radbuza Ing. Andree Kubernátové, která mi pomáhala zodpovědět veškeré otázky a dotazy, které jsem při práci měla. V neposlední řadě děkuji starostům obcí za jejich rady a diskuse. Mé poděkování patří též mé rodině a blízkým přátelům za pomoc a podporu během studia.

Spolupráce obcí a její vliv na rozvoj regionu – případová studie mikroregionu Radbuza

Abstrakt

Bakalářská práce Spolupráce obcí a její vliv na rozvoj regionu popisuje konkrétní Mikroregion Radbuza. Práce vychází z teoretické části, která definuje hlavní cíle a determinanty Teorie regionálního rozvoje jako nástroje státu pro efektivnější řízení rozvoje regionů.

Práce popisuje vnitřní uspořádání dobrovolného svazku obcí do Mikroregionu Radbuza, vytvořeného za účelem koordinované činnosti na projektech přesahujících hranice jednotlivých obcí. Výsledkem práce je zjištění, jak spolupráce probíhá. Oblasti spolupráce a konkrétní problémy regionu jsou zakotveny v dlouhodobé strategii rozvoje a následně realizovány prostřednictvím projektů, které spolufinancuje stát.

Výsledkem práce je zjištění, že ačkoliv se jedná o dobrovolný přístup ze strany starostů obcí, Mikroregion Radbuza je důvěryhodným a dobře koordinovaným spolkem, který napomáhá řešit problémy regionu a svojí činností plní funkci nástroje regionálního rozvoje.

Klíčová slova: spolupráce obcí, mikroregion, Radbuza, obec, samospráva, zastupitelstvo obce, regionální rozvoj, strategie rozvoje, starostové obcí, zvyšování životní úrovně

Municipalities cooperation and its influence on the development of the region – the case study of mikroregion Radbuza

Abstract

The bachelor's thesis Municipalities cooperation and its Influence on the development of the region describes a specific Mikroregion Radbuza. The work is based on the theoretical part, which defines the main objectives and determinants of the theory of regional development, as a tool of the state for more effective management of regional development.

The thesis describes the internal organization of a voluntary union of municipalities in the Radbuza Mikroregion, created for the purpose of coordinated activities on projects beyond the boundaries of individual municipalities. The result of the work is to find out how the cooperation takes place. Areas of cooperation and specific problems of the region are enshrined in the long-term development strategy and subsequently implemented through projects co-financed by the state.

The result of the work is the finding that although it is a voluntary approach by the mayors of municipalities, the Radbuza Mikroregion is a trustworthy and well-coordinated association that helps solve the region's problems and serves as a tool for regional development by its activities.

Keywords: municipalities cooperation, mikroregion, Radbuza, village, autonomy, municipal council, regional development, development strategy, mayors of municipalities, raising living standards

Obsah

1	ÚVOD	7
2	CÍL PRÁCE A METODIKA	9
2.1	CÍL PRÁCE	9
2.2	METODIKA	9
3	TEORETICKÁ VÝCHODISKA	11
3.1	ZROD SAMOSPRÁVY V ČR.....	11
3.2	STRUKTURA SAMOSPRÁVY V ČR.....	11
3.2.1	<i>Typy obcí v ČR</i>	11
3.2.2	<i>Orgány obce</i>	12
3.3	KOMUNÁLNÍ POLITIKA	13
3.3.1	<i>Výkon veřejné moci</i>	13
3.3.2	<i>Financování obcí v ČR</i>	14
3.4	POJEM MIKROREGION A SVAZKY OBCÍ.....	16
3.4.1	<i>Přehled mikroregionů v ČR</i>	17
3.5	TEORIE REGIONÁLNÍHO ROZVOJE	19
3.5.1	<i>Teoretické přístupy</i>	19
3.5.2	<i>Determinanty, nástroje a cíle regionálního rozvoje</i>	20
3.5.3	<i>Řešerše odborných příspěvků</i>	22
4	VLASTNÍ PRÁCE	25
4.1	MIKROREGION RADBUZA	25
4.1.1	<i>Vnitřní organizace mikroregionu</i>	25
4.2	STRATEGIE ROZVOJE	26
4.2.1	<i>PRIORITA: Hospodářský rozvoj a řešení nezaměstnanosti</i>	35
4.2.2	<i>PRIORITA: Zajištění kvalitního životního prostředí</i>	36
4.2.3	<i>Způsob realizace Strategie</i>	37
4.2.4	<i>Organizační struktura</i>	37
4.2.5	<i>Finanční řízení</i>	38
4.2.6	<i>Strategie realizovaná v praxi, příklady projektů</i>	39
4.3	VNÍMÁNÍ SPOLUPRÁCE OBCÍ Z POHLEDU STAROSTŮ ČLENSKÝCH OBCÍ	41
5	VÝSLEDKY A DISKUSE	43
6	ZÁVĚR	45
7	SEZNAM POUŽITÝCH ZDROJŮ	46

Seznam grafů

Graf 1: Struktura příjmů obcí v roce 2019.....	16
Graf 2: Finanční zajištění projektů	41

Seznam tabulek

Tabulka 1: Rok 2019 – Vývoj příjmů a výdajů územních rozpočtů od počátku roku (v mil. Kč) ...	15
Tabulka 2: Přehled mikroregionů a euroregionů v ČR – zjištěný stav k 31. prosinci 2018	18

1 Úvod

Bakalářská práce na téma Spolupráce obcí a její vliv na rozvoj regionu je studií o realizaci spolupráce obcí a orgánů obce v rámci konkrétního mikroregionu, organizování mikroregionu jakožto subjektu a seznámení se s činností konkrétního Mikroregionu Radbuza.

Východiskem práce jsou teoretické poznatky o regionální politice, která se v České republice realizuje již od 60.let. Regionální politika jako nástroj na zvyšování úrovně rozvoje regionů se v důsledku změn jednak ekonomického a zejména společenského nastavení v průběhu času logicky měnila. Původně se jednalo o státem řízenou politiku, kdy obce prakticky neměly možnost ovlivnit rozvoj svého vlastního regionu. Nejzásadnější změna nastala po vstupu ČR do Evropské Unie v roce 2004. Tehdy došlo k institucionálním a legislativním změnám tak, aby regionální politika byla propojena a navázána na jednotnou regionální politiku EU, která má za cíl posilovat konkurenceschopnost mezi regiony, vyrovnávat rozdíly v ekonomické stabilitě regionů a tím zvyšovat životní úroveň všech obyvatel EU. Státem řízenou regionální politiku reguluje a zajišťuje Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, které má aktuálně vypracovanou Vizi a Strategii regionálního rozvoje 21+ na období následujících 7 let.

Ovšem to je jenom jeden z přístupů regionální politiky. Další možností je snaha posílit svůj vlastní region „zevnitř“. Samospráva a funkce starostů je samozřejmě realizátorem komunální politiky, která je občanovi nejbližší a jejím posláním je řídit život v obci, městě a starat se o rozvoj na této úrovni. Ale přesahy mnohých oblastí i za hranice obce vedou obce k užší spolupráci mezi sebou, zejména pak obcí v jednom regionu. Za tímto účelem vzniklo v České republice nespočet dobrovolných spolků obcí, které si ustanovili organizace – mikroregiony, nebo dobrovolné svazky obcí, které zastřešují právě tuto vnitřní spolupráci mezi starosty obcí.

Na deskripci fungování a organizování této spolupráce jsem vybrala Mikroregion Radbuza v Plzeňském kraji, který už podle názvu je odvozen a vytvořen právě na principu regionální sounáležitosti. Tvoří ho 25 obcí v povodí řeky Radbuza.

Když si uvědomíme, že nejbližší občanovi v běžném každodenním životě stojí komunální politika a nad ní stojí státem řízená politika, někde uprostřed je prostor i pro dobrovolnou spolupráci na úrovni regionu. Jak se to promítne do života, potažmo rozvoje regionu, jestli má mikroregion jako subjekt význam a jestli je vnímán pozitivně ze strany starostů a občanů,

jestli lze pokládat činnost subjektu mikroregion za další nástroj rozvoje regionů, i když se jedná o dobrovolný spolek a dobrovolnou spolupráci, toto sleduje a vyhodnocuje tato případová studie.

2 Cíl práce a metodika

2.1 Cíl práce

Práce bude věnována oblasti horizontální spolupráce obcí jako proměnné regionálního rozvoje. Cílem práce je posoudit možnost uplatnění teorie endogenního regionálního rozvoje při interpretaci vlivu sledovaného subjektu spolupráce na regionální rozvoj. Dílčími cíli, které mají přispět k naplnění cíle hlavního, je deskripce vlivu sledovaného mikroregionu na regionální rozvoj a posouzení faktorů, které stojí v pozadí spolupráce obcí.

Dalším dílčím cílem je také zjistit, jaké možnosti mají starostové obcí k dispozici v rámci regionálního rozvoje, jak je využívají, jakou formou spolupráce probíhá a jaké konkrétní dopady má tato spolupráce na region.

2.2 Metodika

Bakalářská práce obsahuje teoretickou a praktickou část a je pojata jako případová studie. Teoretickou část tvoří souhrn poznatků o komunální politice, struktuře a fungování samosprávy. Vychází ze zákona 128/2000 Sb. o obcích, protože obec a funkce starosty je subjekt, který je základní hybnou silou a motivátorem i pro horizontální spolupráci mezi obcemi v regionu.

Další část teorie vymezuje pojem mikroregion, jako zkoumaný objekt, strukturu a poslání mikroregionu jako hlavního subjektu zkoumání pro účely této práce. Vychází z odborné literatury.

Východiskem pro empirické pozorování konkrétního mikroregionu je pak třetí část teoretické části, a to především teorie regionálního rozvoje, která tvoří základ pro posouzení aplikování spolupráce výše zmíněných subjektů (obcí a organizační struktury mikroregionu) do praxe. Základem v této kapitole je odborná literatura, dále pak studium sborníků z odborné konference s názvem "Region v rozvoji společnosti" zabývající se danou problematikou. Tuto konferenci pořádá každoročně Mendelova univerzita v Brně, Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií a jedná se o konferenci odborníků v dané oblasti.

Praktická část se zabývá zkoumáním objektů činnosti konkrétního mikroregionu Radbuza v Plzeňském kraji. Vycházím z oficiálních dokumentů mikroregionu, ze kterých lze posoudit historii, organizační strukturu a fungování dobrovolného spolku obcí. Dalším objektem zkoumání je analytický dokument Strategie rozvoje, projekty a aktivity realizované Mikroregionem.

Dopad této spolupráce na region jsem se snažila ověřit na reakci starostů obcí, kteří do spolupráce vstupují a kterých se to týká.

Data jsem získala z oficiálních dokumentů mikroregionu, z rozhovorů se starosty obcí a zejména od manažerky Mikroregion Radbuza, se kterou jsem úzce spolupracovala.

Na základě získaných dat jsme se v závěru práce snažila přinést vlastní názory o tom, jak je teorie regionálního rozvoje uplatnitelná v praxi, jaký přístup převládá, co jsou hlavní determinanty a specifika v konkrétním regionu a jaké dopady a efekty spolupráce má.

3 Teoretická východiska

3.1 Zrod samosprávy v ČR

Roku 1848 v českých zemích vyrůstala nová organizace samosprávy osob. První petice, která mířila k císaři obsahovala následující pasáž: „Aby bylo samostatné, komunální čili obecné zřízení zemské, tak aby osoby magistrátní i představení všech obcí svobodně bývali voleni, pak aby byla úplná veřejnost veškerého jednání v záležitostech obecních“ (Kopecký, 1998).

Jelikož neexistovaly představy o konkrétní podobě textu, tak byl poté představen i v druhé petici, která směřovala k císaři 29. března 1848. Odpověď na požadavek zavedení obecní samosprávy byl takzvaný Kabinetní list z 8. dubna 1848, jehož šestý článek stanovil: „Samostatné zřízení obcí se zvláštní správou jmění obecního a svobodným volením úředníků nařídilo se již a bližší ustanovení zákonní o věci té odkazují se rovněž ke sněmu domácím“ (Veselý, 1994).

Císař na to náhle krátce odpověděl, že smyslem obecní samosprávy je mimo jiné také nakládání s obecním majetkem. Z hlediska úpravy obecní samosprávy je pozoruhodný text tzv. Kroměřížské ústavy, který poté převzala oktrojovaná ústava z roku 1849, tzv. Břežnová neboli Stadionova (Balík, 2009).

3.2 Struktura samosprávy v ČR

Základním územním samosprávným společenstvím občanů je obec. Vše, co se týká této úrovně samosprávy, definuje zákon č. 128/2000 Sb. o obecním zřízení. Občan obce je státní občan České republiky s trvalým pobytem v dané obci.

3.2.1 Typy obcí v ČR

OBEC – nejvyšším orgánem obce je zastupitelstvo. To volí na svém prvním zasedání Radu obce. Obec pak řídí starosta a zastupuje ji také navenek. Svou činnost vykonává na obecním úřadě. V těch nejmenších obcích rada není volena, funguje pouze zastupitelstvo a starosta.

MĚSTO – město má alespoň 3 000 obyvatel a základními orgány jsou zastupitelstvo města, rada města starosta a městský úřad (Agora Central Europe, 2021).

STATUTÁRNÍ MĚSTO – stanovuje jej předseda Poslanecké sněmovny PČR po vyjádření vlády. Tento typ je územně členěn a má své vnitřní poměry ve věcech správy města

upraveny statutem, který je vydáván formou obecně závazné vyhlášky obce. Základními orgány jsou zastupitelstvo města, rada města, primátor, magistrát. Statutárními městy jsou: Praha, Kladno, České Budějovice, Plzeň, Karlovy Vary, Ústí nad Labem, Liberec, Hradec Králové, Pardubice, Jihlava, Brno, Zlín, Olomouc, Ostrava, Opava, Havířov, Most, Teplice, Karviná, Mladá Boleslav, Děčín, Frýdek- Místek, Chomutov, Přerov, Jablonec nad Nisou a Prostějov.

MĚSTYS – je kategorie, která byla znovu obnovena v roce 2006. Jde o sídlo, které je na pomezí vesnice a města, tedy městečko. Obec se může stát městysem, pokud tak na žádost obce stanoví předseda Poslanecké sněmovny, ale až po souhlasu vlády. Městys spravuje zastupitelstvo městyse. Dalšími orgány městyse jsou rada městyse, starosta, úřad městyse a zvláštní orgány městyse. Během šesti let požádala o statut městyse řada obcí, například Křivoklát, Karlštejn či Nezamyslice (Šaradín, 2012).

3.2.2 Orgány obce

Obec jako veřejnoprávní korporace může navenek jednat jen prostřednictvím svých orgánů, tedy fyzických osob. Orgánem, který samostatně spravuje obec, je zastupitelstvo. Zákon o obcích rozlišuje zastupitelstvo obce, radu obce, starostu, obecní úřad, zvláštní orgány obce a také komise, u které byl svěřen výkon přenesené působnosti (Balík, 2009).

Zastupitelstvo volí ze svých členů starostu, který zastupuje obec navenek a je také odpovědný za výkon své funkce zastupitelstvu. A dále místostarostu, který zastupuje starostu po dobu jeho nepřítomnosti.

Výkonným orgánem obce je rada obce, která je tvořena starostou a členy zvolenými z řad zastupitelů. Starosta stojí v čele obecního úřadu. Obecní úřad dále tvoří místostarosta, tajemník, je-li tato funkce zřízena, jinak ji vykonává starosta a zaměstnanci obecního úřadu. Obecní úřad plní úkoly, které mu uložilo v samostatné působnosti zastupitelstvo obce nebo rada obce a vykonává přenesenou působnost. Za stanovených podmínek může být zřízena funkce tajemníka a správce obce. Dále mohou být však podle zvláštních předpisů zřizovány i další tzv. zvláštní orgány. Příkladem takového orgánu je pak komise pro projednávání přestupků (Kopecký, 2015).

3.3 Komunální politika

Orgány samosprávy jsou od toho, aby realizovali komunální politiku. Komunální politika je něco, co by mělo zajímat každého občana, protože ovlivňuje jeho každodenní život. Na rozdíl od politiky státní, má občan možnosti nejen výkon komunální politiky denně sledovat, ale má i možnosti do ní přímo zasahovat.

Důležitým prvkem realizace komunální politiky jsou finanční prostředky, proto jsem část práce věnovala i financování obcí.

3.3.1 Výkon veřejné moci

Pro každého občana jsou komunální volby zásadní tím, že zvolení zastupitelé bezprostředně ovlivňují naše nejbližší okolí. Tedy místo, v němž žijeme a trávíme nejvíce času.

V České republice jsou zastupitelstva obcí a měst volena na čtyři roky. Zákon, který tyto volby vymezuje, nalezneme ve Sbírce zákonů pod číslem 128/2000 Sb. o obcích.

Jelikož mají obce různý počet obyvatel, musejí mít i odlišný počet zastupitelů. Uvedený zákon stanovuje velikost počtu členů zastupitelstva s přihlédnutím k počtu obyvatel a velikosti územního obvodu. Počet členů zastupitelstva je daný:

- do 500 obyvatel 5 až 9 členů
- nad 500 do 3 000 obyvatel 7 až 15 členů
- nad 3 000 do 10 000 obyvatel 11 až 25 členů
- nad 10 000 do 50 000 obyvatel 15 až 35 členů
- nad 50 000 do 150 000 obyvatel 25 až 45 členů
- nad 150 000 obyvatel 35 až 55 členů

V České republice stejně jako v dalších demokratických zemích je suverénem občan, který v parlamentních volbách část svých pravomocí přenechává voleným zástupcům. Stejný vztah platí i na komunální úrovni, kdy si občané zvolí zástupce, kteří město či obec po čtyři roky spravují. Zákon stanovuje práva občana obce, tedy občana, který dosáhl věku plnoletosti a má aktivní i pasivní volební právo ve volbách do obecního zastupitelstva, tzn., že může volit a zároveň být volen v obecních volbách. Rovněž může spolu s dalšími občany iniciovat místní referendum a hlasovat v něm, nahlížet do rozpočtu obce i dalších usnesení zastupitelstva i jiných orgánů, nebo se vyjadřovat na zasedání zastupitelstva obce (Šaradín, 2012).

Dále může např. spolu s dalšími občany požadovat projednání konkrétní záležitosti zastupitelstvem nebo radou obce. To jsou jen základní práva, protože každý občan má ještě další nástroje, kterými může ovlivňovat dění ve své obci. Těmi jsou apely, petice, demonstrace (pořádání a účast na shromáždění občanů), zakládání občanských sdružení, dále může využívat rovněž zákon č. 106/1999 Sb. o svobodném přístupu k informacím. Tato zákonná norma umožňuje občanům klást dotazy mj. i orgánům samosprávy a ty jsou v pevně stanovené lhůtě občanům povinny odpovědět, respektive zveřejnit požadované informace. Role aktivního občana se tedy nevyčerpává pouze tím, že jednou za čtyři roky přijde k volbám do obecního zastupitelstva. Má celou řadu možností, jak působit na své zastupitele. Na druhé straně ti by se o názory svých voličů měli zajímat po celé volební období, nikoliv pouze před volbami. Platí tak základní pravidlo: jak jsou aktivní občané, tak aktivní jsou jejich volení politici. Život na vesnici či ve městě není určován pouze vztahem mezi politikem a voličem, ale má i nepolitické parametry. Protože rozvoj obce či města ovlivňují občané i jinak, především svou vlastní činností, angažováním se v nejrůznějších spolcích, občanských sdruženích a dalších aktivitách (Šaradín, 2012).

3.3.2 Financování obcí v ČR

Na začátku revolučního roku 1848 v českých zemích císař Ferdinand V. již zmínil v peticích, který odpovídal na Kabinetní list, o samostatném hospodaření obcí neboli jakým způsobem bude probíhat financování obcí, což je důležitý indikátor reálného postavení samosprávy vůči státu. Hlavní otázkou pro posouzení tohoto vztahu je stránka příjmů rozpočtů.

V současné době podoba financování obcí vychází z roku 2000, téhož roku došlo k důležité změně způsobu určování obecních příjmů, kdy bylo zavedeno určování jejich podstatné části podle počtu obyvatel obce. O sedm let později prošla poté částečnou úpravou. Můžeme tudíž definovat čtyři hlavní skupiny příjmů obecních rozpočtů: (Balík, 2009)

- Daňové
- Nedaňové
- Kapitálové
- Dotace

Tabulka 1: Rok 2019 – Vývoj příjmů a výdajů územních rozpočtů od počátku roku (v mil. Kč)

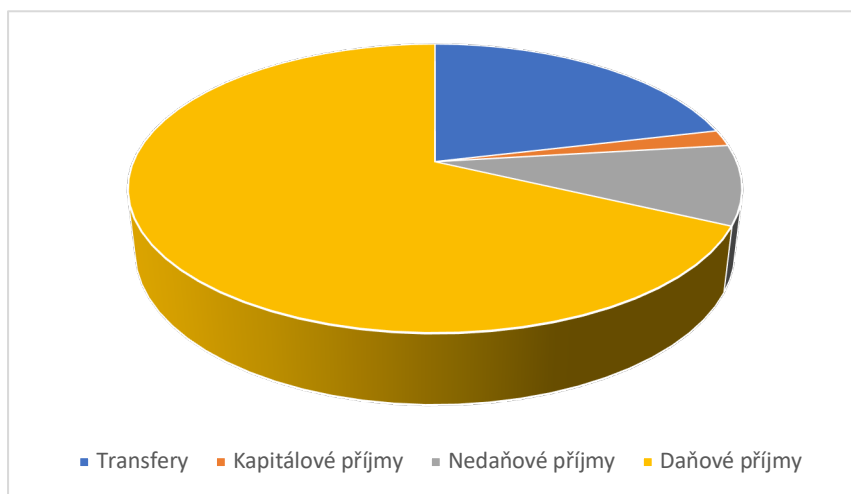
OBCE	PŘÍJMY	SALDO	STAV NA BÚ	VÝDAJE
ÚNOR	50 305,42	11 840,88	152 186,78	38 464,54
BŘEZEN	81 046,89	15 823,40	154 982,49	65 223,50
DUBEN	103 403,48	11 917,16	150 098,27	91 486,32
KVĚTEN	131 482,80	13 293,37	150 824,52	118 189,43
ČERVEN	175 409,61	26 374,94	163 044,54	149 034,67
ČERVENEC*/				
SRPEN	235 446,90	30 413,00	163 016,35	205 033,90
ZÁŘÍ	264 175,36	30 502,63	161 648,42	233 672,73
ŘÍJEN	289 903,64	26 439,43	158 231,51	263 464,21
LISTOPAD	320 840,93	26 836,45	159 526,27	294 004,48
PROSINEC	360 463,28	25 529,23	174 155,95	334 934,05

*/ s účinností od 1.1.2015 se výkazy za měsíc červenec nepředkládají

Zdroj dat: Ministerstvo financí ČR, 2020

Mezi nejdůležitější zdroje příjmů patří příjmy daňové, které jsou definovány zejména zákonem č. 243/2000 Sb., o rozpočtovém určení daní. Mezi daňové příjmy obcí se také řadí podíl na výnosu daně z hazardu, z místních a správních poplatků, různé poplatky a odvody v oblasti životního prostředí. Jejich rozpočtové určení definují příslušné zákony. Jako další významný zdroj financování rozpočtů obcí tvoří transfery poskytované z různých úrovní veřejných rozpočtů, což je zejména ze státního rozpočtu, ale také např. z rozpočtů krajů, státních fondů a fondů EU. Významný podíl představují v rozpočtech obcí také kapitálové a nedaňové příjmy. Do kapitálových příjmů se řadí např. příjmy z prodeje dlouhodobého majetku a do nedaňových příjmů např. příjmy z jeho pronájmu a vlastní činnosti.

Graf 1: Struktura příjmů obcí v roce 2019

Zdroj dat: Deník veřejné správy, 2020

3.4 Pojem mikroregion a svazky obcí

Mikroregiony vznikají na základě dobrovolné spolupráce obcí s cílem prosazovat zájmy a záměry společné pro sdružené obce. Spolupráce obcí je podložena smlouvami o vytvoření dobrovolného svazku obcí podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích, nebo zakládáním právnických osob podle obchodního zákoníku dvěma nebo více obcemi.

Většina mikroregionů má charakter svazku obcí podle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích. Evidována jsou však i zájmová sdružení právnických osob (dle § 20 písm. f až § 20 písm. j Občanského zákoníku), v některých případech se vyskytuje i jiná forma mikroregionů, případně mikroregiony, které fungují bez jakéhokoliv právního ustavení.

Předmět činnosti mikroregionu je většinou v souladu se zákonem č. 128/2000 Sb., o obcích. Eviduje se zejména vztah k rozsahu činností, vymezených v § 50 tohoto zákona.

Vysoké procento mikroregionů má v současné době zpracováno aktuální rozvojový dokument pro svoje území. Obecně lze konstatovat, že v poslední době vznikající mikroregiony sledují více cílů a jsou zaměřeny na komplexní rozvoj území.

Pojem mikroregion v regionální politice znamená dobrovolný svazek obcí. Velikost těchto územních celků není v žádné z definic přesně určena. Jsou naznačena pouze omezení zdola a shora. Dolní mez je určena nejmenším nebo malým geografickým měřítkem a horní mezí je instituce státu (Cabada, 2009).

Výchozími předpoklady existence sdružení obcí je jejich funkčnost, smysluplný účel a v neposlední řadě uplatnění se v širších společenských sférách. Mikroregion by tedy neměl být jen nástrojem finančně orientované regionální politiky. Primárním kritériem by měla být jednoduchá a fungující správa svazku obcí. Proces vzniku dobrovolných svazků obcí je založen na principu zdola nahoru (bottom-up). Jinak řečeno z vlastní iniciativy obcí a každá obec má možnost spolupodílet se na organizaci budoucího vývoje svého území.

3.4.1 Přehled mikroregionů v ČR

V České republice existuje více než 750 mikroregionů, tj. svazků obcí, kteří mají určitý společný cíl. Zpravidla se jedná o koordinaci celkového rozvoje území. V ČR existují mikroregiony víceúčelové s dlouhodobou strategií cílů rozvoje a taky jednoúčelové. Například v oblasti hospodaření s vodou, výstavby či správy kanalizace a ČOV, rozvoje ekologického postupu při nakládání s odpady, vybudování a provozu cyklistické stezky apod.

Tabulka 2: Přehled mikroregionů a euroregionů v ČR – zjištěný stav k 31. prosinci 2018

KRAJ	POČET MIKROREGIONŮ	Z TOHO VÍCEÚČELOVÝCH/JEDNOÚČELOVÝCH	REJSTŘÍK DOBROVOLNÉHO SVAZKU OBCÍ KRAJE
JIHOČESKÝ KRAJ	57	48/9	<u>Jihočeský kraj – Rejstřík</u>
JIHOMORAVSKÝ KRAJ	134	73/61	<u>Jihomoravský kraj – Rejstřík</u>
KARLOVARSKÝ KRAJ	20	19/1	<u>Karlovarský kraj – Rejstřík</u>
KRÁLOVÉHRADECKÝ KRAJ	51	48/3	<u>Královéhradecký kraj – Rejstřík</u>
LIBERECKÝ KRAJ	31	25/6	<u>Liberecký kraj – Rejstřík</u>
MORAVSKOSLEZSKÝ KRAJ	42	35/7	<u>Moravskoslezský kraj – Rejstřík</u>
OLOMOUCKÝ KRAJ	59	44/15	<u>Olomoucký kraj – Rejstřík</u>
PARDUBICKÝ KRAJ	56	37/19	<u>Pardubický kraj – Rejstřík</u>
PLZEŇSKÝ KRAJ	61	43/18	<u>Plzeňský kraj – Rejstřík</u>
STŘEDOČESKÝ KRAJ	117	86/31	<u>Středočeský kraj – Rejstřík</u>
ÚSTECKÝ KRAJ	48	42/6	<u>Ústecký kraj – Rejstřík</u>
KRAJ VYSOČINA	68	44/24	<u>Kraj Vysočina – Rejstřík</u>
ZLÍNSKÝ KRAJ	43	37/6	<u>Zlínský kraj – Rejstřík</u>
OSTATNÍ	1	1/0	
CELKEM	788	582/206	

Zdroj dat: Ministerstvo pro místní rozvoj ČR, 2020

3.5 Teorie regionálního rozvoje

3.5.1 Teoretické přístupy

V předcházejících kapitolách jsme si popsali fungování samosprávy jako realizátora komunální politiky a taky vymezili pojem Mikroregion. To jsou subjekty, které jsou hlavními aktéry regionálního rozvoje, pokud na problematiku nahlížíme „zevnitř“ regionu.

Ohledně samotného procesu regionálního rozvoje existuje velké množství teorií, které úzce souvisí zejména s vývojem ekonomických teorií. Teorie regionálního rozvoje se vyvíjeli postupně a odráželi zejména ekonomické hledisko. Jednalo se většinou o exogenní přístupy k regionálnímu rozvoji, které byly založené na hospodářské pomoci méně rozvinutých regionů zásahem státu. Exogenní přístup vychází z keynesiánských a neoklasických teoretických konceptů. Zaměřuje se na vnější okolí či na tzv. „Top – Down“ přístup, tedy že z vnějšího okolí mimo komunitu se přinášejí do regionu nové rozvojové aktivity. Vnější okolí rozhodne o jednotlivých tématech aktivit a subjekty se snaží o získání realizace určité aktivity. Typickým příkladem exogenního přístupu je regionální politika EU.

Až v 90. letech minulého století se do teorií postupně dostali i jiné než ekonomické ukazatele a sice důraz na lidský faktor, sociologické ukazatele a posílení participace místních zájmu. Takže novější teorie poukazují spíše na endogenní přístupy. Endogenní přístup se zaměřuje na vnitřní okolí či tzv. „Bottom – Up“ přístup, který vychází z místních zdrojů, místního společenství a místních podmínek jako jsou například lidské, kulturní nebo přírodní zdroje. Spočívají tedy především v lidských zdrojích a lidské iniciativě. Je to také přístup, který se snaží zlepšit kvalitu života v obci, nastavuje nový standard života a je založený i na využití inovativních přístupů, který podporuje kreativitu. Příkladem endogenního přístupu je, co by starostové obcí chtěli zlepšit pro svoji obec.

V současné době je řada definic pojmu regionální politika, neexistuje ale žádná dominantní, o kterou by se dalo opřít a vycházet z ní. Z makroekonomického pohledu můžeme teorii regionální politiky charakterizovat jako koncepční a výkonnou činnost státu a jeho regionálních správních orgánů (Lacina, Obršálová, & Stejskal, 2005).

Je to součást hospodářské politiky, která představuje činnost státu s důrazem na ovlivňování vývoje veřejných věcí bez toho, aniž by někdo věděl, kdo ji uskutečnil. Tudiž lze říct, že hospodářská politika představuje různé aktivity, které řeší meziregionální nerovnováhu a

disproporce uvnitř regionu. Regionální politika je velmi uznávaná činnost působení státní správy a samosprávy na dynamiku a strukturu rozvoje regionů, a především na změny v podmínkách a na struktuře prostorového uspořádání národního hospodářství (Kern, 1998).

Regionální politika je také součástí státní politiky, která ovlivňuje rozmístění hlavních ekonomických zdrojů a aktivit na celém území státu. Upřednostňuje různá opatření, z jedné strany je to stupeň růstu ekonomické aktivity na území, kde se vyskytuje vyšší nezaměstnanost, ale je tu naděje na přirozený ekonomický růst a na druhé straně jsou tu opatření, která slouží ke kontrole ekonomických aktivit na území s nadměrným růstem (Goodall, 1987).

Z uvedených definic vyplývá, že regionální politika je cílevědomá činnost představitelů nebo organizací státní správy a samosprávy, která se snaží směřovat k zajištění ekonomického růstu daného území. Musí mít předem dané definované cíle a nástroje, které mohou různé organizace či představitelé využívat.

Neo-endogenní teorie regionální politiky kombinuje různé přístupy, ale za stěžejní se pokládá důraz na aktivity vycházející od formálních či neformálních místních subjektů a důraz na využití potenciálu místních specifik.

Mezi typická opatření tohoto přístupu patří podpora malým a středním firmám, podpora tvorby a šíření inovací, deregulační a decentralizační opatření, podpora partnerství veřejného a soukromého sektoru, programy následné péče o zahraniční investory, investice do lidských zdrojů, podpora kvality životního a sociálního prostředí. Společným jmenovatelem těchto opatření je orientace na lokální a regionálního potenciál. Výrazným rysem takto orientované regionální politiky je také zvýšený důraz na monitorování průběhu podpůrných programů a hodnocení jejich účinnosti a efektivnosti (Blažek & Uhlíř, 2002).

3.5.2 Determinanty, nástroje a cíle regionálního rozvoje

Za determinanty regionálního rozvoje můžeme pokládat specifika a různorodost regionů. Nerovnoměrnost rozvoje vychází z historických souvislostí, geografických možností (jedná-li se například o agrární krajinu, nebo horskou oblast) a taky hospodářských specifik (průmyslové oblasti, nebo zemědělské oblasti). Podle těchto specifik se hledají správné

nástroje regionálního rozvoje a vše s cílem zvýšit konkurenceschopnost a životní úroveň regionu.

Determinanty jsou i různé vnější nebo i vnitřní vplyvy – všechno co může hýbat dynamikou rozvoje, a proto je důležité hledat vhodné nástroje k realizaci cílů.

Předešlé teorie regionálního rozvoje se orientuje k teorii učících se regionů, které řeší vlastní pozici ve vědecko-výzkumné a inovační politice státu, která je také současně prospěšná spoluobčanům. Dále budují inovační centra, různé technologické parky a centra nazvané „excellence“, která jsou zaměřená na produkci dalších inovačních prvků v regionu. Tenhle způsob má zvýšit vlastní konkurenceschopnost, a především také umožnit zajistit udržitelný růst a rozvoj (Stejskal & Kovárník, 2009).

Každý region má vlastní dokument strategického rozvoje, u kterého je součástí inovační a výzkumná strategie. Tento dokument vzniká spojením nižších potřeb celků, odpovídá evropským plátcům, byl především pozitivně přijat všemi účastníky a také přispívá k udržitelnému rozvoji. Vyskytují se zde efektivní vztahy mezi samosprávou, podnikatelskou veřejností a třetími subjekty jako jsou vzdělávací instituce a státní orgány. Držitelé těchto vztahů jsou vnitřně obeznámeni s cíli svého počínání v rámci regionální spolupráce.

Každý region směřuje ke svému ekonomickému růstu podporou regionálního rozvoje finančními stimuly, které poskytují podnikatelům kapitál pro vytvoření nových pracovních míst a podporou investičního budování nebo rekonstrukce místní infrastruktury (Blažek & Uhlíř, 2002).

Mezi poznatky regionální ekonomie vyplývající z různých výzkumů dokazují, že efektivní způsob dosažení ekonomického růstu patří rozšiřování znalostí a technologií na regionální úrovni a vznik regionálních inovačních systémů. Jedná se hlavně o znalostní, intelektuální, finanční a prostorové faktory (Skokan, 2004; Kadeřábková, Šmejkal, 2005).

Evropská unie podporuje výše uvedená úsilí regionů. Mezi hlavní faktory patří politika soudružnosti a politika výzkumu a inovací. Politika soudružnosti se orientuje řešením současných problémů regionů a politika výzkumu se řadí mezi hlavní nástroj k vytvoření nezbytných podmínek pro postup regionů ke znalosti ekonomiky.

Konkurenceschopnost regionů může být definována jako výsledek společného úsilí o co nejproduktivnější využívání vnitřních zdrojů rozvoje v interakci s využíváním vnějších zdrojů a rozvojových příležitostí, u kterých je cílem udržitelně zvyšovat produkční potenciál regionů (Viturka, 2007).

Podle Kadeřábkové (2007) má konkurenceschopnost obecně mnoho složek jako je ekonomická výkonnost, inovační a kvalita života.

Nástroje ekonomického rozvoje jsou využívány k realizování cílů regionální politiky, kterou vykonává samosprávný celek s potřebnými pravomocemi. Cíle regionální politiky vychází z aktuálních potřeb a regionálních či místních problémů. Podle těchto cílů se v praxi může volit případné nástroje. Po uplatňování nástrojů může docházet ke vzniku silných „hnacích motorů“ v jednotlivých regionech. Tento jev přichází většinou kvůli nestejně vyspělosti jednotlivých regionů a také k nadměrnému používání nástrojů regionálního rozvoje. To má za následek dichotomní rozvoj spravovaného území. Důležitá je konečná shoda mezi použitím nástrojů, původních cílů a konečných výsledků. Tudíž vyplývá, že nástroje ekonomického rozvoje je třeba využívat s rozvahou a upotřebit vhodné nástroje po důkladné analýze a problémů spravovaného území. Nástroje se využívají v souladu se strategickými a s územními plány daného území, a také mají pomoc dosáhnout cíle, a to za podmínky optimalizace.

Byla vyhotovena některá pojetí a rozdělení ekonomických nástrojů regionální politiky, ale mezi hlavní rozdělení patří rozdělení na makroekonomické a mikroekonomické nástroje. Makroekonomické nástroje omezují další cíle národohospodářské politiky jako je snižování míry inflace, vyrovnanost platební bilance a udržení míry nezaměstnanosti v přijatelných mezích. K těmto nástrojům patří fiskální politika, monetární a protekcionismus. Mikroekonomické nástroje ovlivňují ekonomické subjekty při jejich rozhodování o prostorové lokalizaci. Mezi tyto nástroje patří realokace pracovních sil a realokace kapitálu. Jsou založeny za předem definované finanční dotaci na záměrné chování ekonomických subjektů (Stejskal & Kovárník, 2009).

3.5.3 Rešerše odborných příspěvků

Problematice regionálního rozvoje se věnuje spousta odborných studií, ve kterých odborníci na danou problematiku svými výzkumy podporují a studují různé kategorie a detaily této

problematiky. Fakulta regionálního rozvoje a mezinárodních studií Mendelovy univerzity v Brně pořádá každoročně mezinárodní vědeckou konferenci s názvem "Region v rozvoji společnosti", která je platformou na prezentaci vědeckých příspěvků od renomovaných odborníků z České republiky i zahraničí.

Z poslední proběhlé konference se ve sborníku objevili témata spojené zejména s **ekonomickým posílením regionů**, jako rozvoj venkovního cestovního ruchu, dále pak lidské zdroje ve venkovském prostoru a jejich připravenost a využitelnost, všechno s ohledem na migraci a s trendem úbytku obyvatelstva z venkovního prostoru. Identifikovat a posoudit venkovská specifika ve srovnání s městskými oblastmi pak slouží ke správnému nastavení a doporučení pro politiku rozvoje venkova (Region v rozvoji společnosti, 2017).

Téma migrace obyvatel se ukazuje podle odborných příspěvků jako dost důležité téma, protože to úzce souvisí s nezaměstnaností. Proces migrace spouští ekonomické důvody a ty jsou taky důvodem, proč existují regionální rozdíly. Rozdíly v životní úrovni se právě politika rozvoje regionů snaží vhodnými nástroji smazat, nebo aspoň zmenšit.

Migrace úzce souvisí s lidskými zdroji, s uplatnitelností zejména mladých lidí v regionech, protože jak naznačuje demografický vývoj, populace stárne a je potřeba zajistit vzdělávání a uplatnění pro mladé tak, aby se za prací nemuseli stěhovat a tím pozitivně ovlivnit věkovou strukturu obyvatel. Nástrojem pro to by měli být změny na trhu práce na venkově, se zapojením nových technologií v zemědělství a lesnictví, dále rozvojem služeb, nebo rozvoj cestovního ruchu. Důležitost významu lidského kapitálu jako výrobního faktoru a rozvojového zdroje v regionu, s ohledem na možnosti uplatnění absolventů na trhu práce se objevuje i ve starším sborníku konference (Region v rozvoji společnosti, 2017).

Některé výzkumy se zabývají přímo analýzou jednotlivých ekonomických sektorů, jako zemědělských podniků a jejich výkonnosti, nebo malých a středních podniků, nebo zapojení třetího sektoru. To jsou data, které patří do kategorie sledování vývoje z hlediska ekonomických rozdílů. Další výzkumy popsané v příspěvcích i ve starších ročnících se týkají například metodiky stanovení strategických dokumentů, nebo popis faktorů, které vstupují do procesu tvorby dokumentů, nebo přístupů různých subjektů ke tvorbě dokumentů.

Ve sborníku ročníku 2017 je například v příspěvku autora Doc. Ing. Martina Pěluchu, Ph.D., (Vysoká škola ekonomická v Praze, Národohospodářská fakulta, Katedra regionálních

studií) s názvem **Rurální studia a politika rozvoje venkova pod tlakem vnějších faktorů** je popsán popis tvorby programových dokumentů rozvoje v návaznosti na strategii rozvoje EU, přičemž autor definuje i vnější tlaky a změny (například globalizace, klimatické změny, urbanistické změny, technologický pokrok), které ovlivňují podmínky pro územní rozvoj a musí být na ně brát ohled v porovnání s minulým programovým obdobím. V tomto duchu nastiňuje možné tendence programů pro období 2021+.

Ze stejného ročníku 2017 pochází i příspěvek s názvem **Územní samospráva obcí a rozhodování jako faktor rozvoje** autorů Ing. Jan Čopík, Ing. Radek Kopřiva, Ph. D a doc. PhDr. Jaroslav Čmejrek, CSc. (PEF ČZU Praha), který za hybnou sílu regionálního rozvoje pokládá zejména obec a její samosprávu a věnuje se procesu rozhodování o investičních akcích. Z výsledků vyplývá, že právě starosta/starostka obce je převážně předkladatelem nového záměru. Tento přístup se objevuje nejenom v rámci komunální politiky, ale i v rámci horizontální spolupráce mezi obcemi (Region v rozvoji společnosti, 2017).

Jednoznačným bottom-up přístupem se jeví i zapojení neziskového sektoru nebo i široké veřejnosti do diskuse o záměrech rozvoje regionu. O tom pojednává studie autorky Mgr. Lucie Dobrucké, PhD., (České vysoké učení technické, Masarykův ústav vyšších studií) s názvem **Význam „quadruple helix“ v rozvoji regionů**, přičemž pojem quadruple helix definuje spolupráci veřejného sektoru, podnikatelské sféry, univerzity a zapojení veřejnosti, nebo neziskového sektoru. Vše s cílem vytvořit silnější dynamiku rozvoje.

Příspěvky vycházející z výzkumů v této oblasti jsou široké téma, protože je možné nahlížet na problematiku z různých úhlů pohledu. Jak z hlediska teorie, tak z hlediska praktických ukazatelů, nebo faktorů, které ovlivňují rozvoj regionů (Region v rozvoji společnosti, 2017).

4 Vlastní práce

4.1 Mikroregion Radbuza

V Plzeňském kraji se nachází mikroregion Radbuza, který je pojmenován po řece Radbuza. Vznikl už v roce 1999 a to z důvodu, že vznikaly otázky, které spojovaly obce v daném mikroregionu a společně se je snažily vyřešit. Tento mikroregion má rozlohu 470 km² a žije zde přibližně 34 tisíc obyvatel. Mikroregion Radbuza tvoří je svazek 25 členských obcí: Dnešice, Dobřany, Holýšov, Honezovice, Chlumčany, Hradec, Chotěšov, Kotovice, Kvíčovice, Líně, Lisov, Líšina, Merklín, Neuměř, Nová Ves, Přehýšov, Přestavky, Stod, Střelice, Štichov, Tlučná, Ves Touškov, Vstiš, Zbůch a Zemětice. Jak už jsem zmínila, tak Mikroregion Radbuza vznikl díky společnému postupu při řešení otázek, které vznikaly v daných obcích mikroregionu.

Jedná se spíše o venkovský region s dobrou dostupností do Plzně, krajského města Plzeňského kraje. Na základě ekonomických ukazatelů se řadí mezi průměrné regiony. Z hlediska aktivity obcí zapojených do svazku mikroregion se řadí mezi aktivnější, a proto byl na základě doporučení vybrán jako podklad pro deskripci (Mikroregion Radbuza, 2020).

4.1.1 Vnitřní organizace mikroregionu

Základním dokumentem Mikroregionu Radbuza jsou Stanovy dobrovolného svazku obcí (dále jen Stanovy). Základní ustanovení jasně definuje právní základ pro vznik dobrovolného svazku a organizační strukturu. Stanovy dále definují členství ve svazku, práva a povinnosti členů, vnitřní orgány svazku a jejich přesné pravomoci, financování svazku a vnitřní organizační záležitosti.

Z hlediska zaměření této práce jsou Stanovy výchozím dokumentem, protože jsou zde definovány Cíle svazku a Předmět činnosti svazku. Cíle svazku odpovídají obecné definici pojmu Mikroregion: „Svazek je založen za účelem ochrany a prosazování společných zájmů členských obcí, kterými jsou především péče o všestranný rozvoj zájmového území, péče o potřeby občanů členských obcí a ochranu veřejného zájmu“ (Stanovy dobrovolného svazku obcí, 2018).

Z vyjádření cíle ve stanovách jasně vyplývá snaha o zkvalitnění života občanů směrem dovnitř obcí a taky snaha o rozvoj celého regionu. Jaká konkrétní spolupráci je tím zamýšlena, je ve Stanovách vyjádřeno v části Předmět činnosti:

„Hlavní činnost svazku je zaměřena zejména na výkon činností směřujících k systematickému a efektivnímu rozvoji zájmového území, ochranu a prosazování společných zájmů členských obcí a jejich spolupráci při rozvíjení činnosti týkajících se:

- Propagace svazku a jeho zájmového území
- Koordinace významných investičních akcí
- Koordinace územního plánování
- Oblasti školství a sociální péče
- Správy shromažďování a odvozu komunálních odpadů
- Oblasti zdravotnictví
- Oblasti rozvoje kultury
- Požární ochrany
- Ochrany veřejného pořádku
- Ochrany životního prostředí a ovzduší
- Rozvoje cestovního ruchu
- Podpory podnikání
- Rozvoje služeb
- Zajištění dopravní obslužnosti
- Zabezpečování čistoty obce
- Zásobování vodou
- Odvádění a čištění odpadních vod
- Společných nákupů energií
- Společného zajištění telekomunikačních služeb
- Společného postupu členských obcí k řešení a realizaci Programu obnovy venkova a dalších programů regionální politiky ČR“ (Stanovy dobrovolného svazku obcí, 2018)

4.2 Strategie rozvoje

Základní cíle definované Stanovami jsou promítnuty do dalšího klíčového dokumentu jako je Strategie Mikroregionu Radbuza pro období 2012–2020. Dokument byl zpracován na základě požadavků starostů obcí sdružených ve svazku Mikroregion Radbuza, kteří definovali společně problémy regionu a domluvili se, že chtějí společně postupovat při jejich řešení. Dokument má proto za úkol formulovat klíčové problémy obcí a ve společném konsensu formulovat rozvojovou strategii. Aktuální verze dokumentu je plánována na

období 2012–2020. Do dalšího období se počítá s další aktualizací, která byla odložena v důsledku nepříznivé pandemické situace v rámci celé České republiky.

Účelem Strategie je koordinace postupu samospráv členských obcí mikroregionu v oblasti celkové obnovy a rozvoje svého zájmového území. Dokument je zároveň nástrojem pro čerpání finančních zdrojů krajských, národních i evropských programů. Zpracovaný dokument vytváří koncepční podklad pro další směry rozvoje mikroregionu a pro získávání finančních prostředků za tímto účelem. K samotnému čerpání zdrojů pomáhá a koordinaci v tomto směru zabezpečuje rozvojové centrum mikroregionu – pracoviště regionálního manažera se sídlem v Dobřanech (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Rozvojové centrum mikroregionu za dobu svého působení prokázalo svůj význam, jeho služby jsou určeny pro místní obyvatele, turisty, veřejné i soukromé subjekty. Podílí se na nejrůznějších aktivitách, z nichž nejdůležitější je příprava, organizace a realizace integrovaných projektů mikroregionu. Prostřednictvím rozvojového centra získaly obce mikroregionu lepší dostupnost informací (např. mají možnost získávat potřebné informace o různých finančních zdrojích, o vzdělávacích, kulturních a společenských událostech v úzkém i širším okolí), podařilo se navázat kontakty a zahájit spolupráci s mnoha různými subjekty a institucemi, které svou činností napomáhají rozvoji území. Centrum mikroregionu se výrazně podílí na získávání finančních prostředků pro realizaci aktivit v mikroregionu a zabezpečuje zpracování veškerých podkladů nutných k jejich realizaci.

Samotná strategická část dokumentu obsahuje pět priorit, které jsou dále rozpracovány do úrovně cílů, opatření a aktivit. Příklady aktivit uvádějí možnosti naplnění jednotlivých cílů a priorit. Naplnění dlouhodobých priorit dokumentu probíhá postupně pomocí realizace konkrétních projektů, které v souladu se strategií řeší problémy v příslušném místě a čase (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Dokument obsahuje Situační analýzu tohoto mikroregionu, a to z hlediska polohy, osídlení, ekonomiky, cestovního ruchu, občanské vybavenosti, dopravy a technické infrastruktury a životního prostředí. Situační analýza je důležitou a podstatnou částí dokumentu, protože se jedná se o charakteristiku regionu. Bez zevrubného poznání regionu nelze nastavit efektivní nástroje pomoci.

Poloha – Mikroregion Radbuza patří do okresu Plzeň-Jih v Plzeňském kraji, leží jihozápadně od města Plzně. Území mikroregionu tvoří většina obcí pověřených úřadů Dobřany, Holýšov a Stod. Největšími sídly mikroregionu jsou města Dobřany (cca 6 107 obyv.), Holýšov (cca 4 943 obyv.) a Stod (cca 3 719 obyv.). Mikroregionem Radbuza prochází dálnice D5 (Praha – Plzeň – Rozvadov), silnice I/26 (Plzeň – Dobřany – Chotěšov – Stod – Domažlice) a I/27 (Plzeň – Přeštice – Klatovy). Oblastí vedou také hlavní železniční tahy z Plzně směrem na Domažlice a na Klatovy. Mikroregion má díky své dopravní poloze vazby na okolní okresy a mikroregiony, ale také přímé spojení se Spolkovou republikou Německo. Poloha definuje tuto oblast jako dobře situovanou vůči důležitým dopravním tepnám (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza 2012 - 2020, 2011).

Přírodní podmínky – území mikroregionu tvoří Švihovská vrchovina, což je součást Plzeňské pahorkatiny. Mikroregion má k dispozici dobrou vlastní surovinovou základnu, například kaolin, který využívá v mikroregionu firma Lasselsberger s.r.o. Z hlediska hydrologie je nejdůležitější řeka Radbuza v délce cca 29 km a rybníky Velký rybník a Touškovský rybník. Území mikroregionu je pokryto hnědozemním typem půd a podzoly. Hnědé lesní půdy jsou typické pro celou Plzeňskou pahorkatinu. Mikroregion patří do mírně teplé oblasti, klima oblasti je vnitrozemské. Podmínky pro zemědělskou výrobu jsou průměrné. Oblast je průměrně zalesněna zejména při hranicích mikroregionu.

Osídlení – v mikroregionu Radbuza žilo 33 545 obyvatel k 31. 12. 2011. Věková struktura je v kontextu Plzeňského kraje i České republiky velmi příznivá, díky vysokému podílu obyvatelstva předproduktivního (15,6 %) a produktivního věku (cca 70 %) a nízkým podílem obyvatelstva poproduktivního věku (14,4 %) v porovnání s jinými oblastmi ČR. Mikroregion Radbuza zaznamenal ve věkové struktuře pozitivní zlepšení od roku 1999, kdy v 17 obcích Mikroregionu Radbuza žilo cca 60% obyvatel produktivního a cca 16 % obyvatel předproduktivního věku a necelých 25% obyvatel poproduktivního věku. Index věkového složení (počet dětí do 15 let na 100 osob v poproduktivním věku) je v Mikroregionu Radbuza v porovnání s Českou republikou a okresem Plzeň-jih vysoký. Vzdělanostní struktura obyvatel je přibližně srovnatelná s hodnotami Plzeňského kraje a České republiky. Nejvíce jsou zastoupeni obyvatelé s výučním listem a středním vzděláním bez maturity (43 %). Úplné střední vzdělání má pětina populace, kromě obcí Honezovice, Kotovice a Střelice kde to není ani 9 %. Počet obyvatel s vysokoškolským vzděláním tvoří pouze 4 %, tento údaj nedosahuje průměru kraje ani republiky. Nejpríznivější situace je

v sídelním městě mikroregionu Dobřanech, kde podíl osob se základním a neukončeným vzděláním tvoří 23 % a podíl osob s vysokoškolským vzděláním pak 5 %. Struktura bytového fondu Mikroregionu Radbuza odpovídá struktuře bytového fondu okresu Plzeň-jih. Z druhu domů převládají v mikroregionu rodinné domy. Napojení domů a bytů na vodovodní síť je vyhovující převážně ve větších sídlech mikroregionu (vyjma města Stod, kde je napojeno pouze 35 % obydlí). V menších sídlech (Honezovice, Hradec, Kotovice, Líšina, Lisov, Střelice, Štichov, Ves Touškov) chybí vodovodní rozvody (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza 2012 - 2020, 2011).

Sídelní struktura Mikroregion Radbuza se nachází na území okresu Plzeň-jih (částečně i okres Domažlice a Plzeň-sever), zabírá pětinu jeho rozlohy (cca 194 km²). Žije zde v 24 obcích cca 33 636 obyvatel. Mikroregion je územím s nadpolovičním podílem malých obcí, obce do 500 obyvatel představují 54 % všech obcí. V sídlech nad 2000 obyvatel žije 82 % obyvatel mikroregionu. V Mikroregionu Radbuza jsou tři obce se statutem města, Dobřany, Holýšov a Stod, kde žije necelá polovina obyvatel. Největšími sídly mikroregionu jsou Dobřany (6 102 obyvatel). Patnáct obcí mikroregionu má méně než 1 000 obyvatel. Ve zbývajících devíti obcích žije 86 % obyvatel celého mikroregionu, což ukazuje velkou disproporcionalitu mezi velikostí jednotlivých sídel.

Dominující obcí regionu jsou Dobřany jako rozvojové sídlo s rozhodující koncentrací socioekonomických aktivit. Jako sídla s dobrými rozvojovými předpoklady jsou hodnoceny Stod a Holýšov. Obce Chlumčany a Chotěšov jsou řazeny mezi sídla, u nichž se předpokládá stabilizace či posílení pozice sídelní struktury. Tyto obce plní v omezené míře funkce subregionálního centra. Ostatní obce mikroregionu Radbuza jsou venkovského charakteru. Sídla odráží tři základní funkce, tj. obytnou, pracovní a obslužnou. Pracovní a obslužnou funkci plní pět největších sídel mikroregionu (Dobřany, Holýšov, Chlumčany, Chotěšov a Stod) a město Plzeň. V mikroregionu je nejvíce zastoupena obytná funkce sídel. Sídla plnící pouze tuto funkci nejvíce naráží na technicko-ekonomické bariéry rozvoje sociální či technické infrastruktury. To ohrožuje fungování některých sídel, především těch do velikosti 200 obyvatel (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Struktura ekonomické základny – v roce 2008 v mikroregionu působilo celkem 3 028 ekonomických subjektů, převažovaly oblasti velkoobchodu a maloobchodu (28 %), stavebnictví (16 %) a zpracovatelského průmyslu (14 %). Nejvíce subjektů sídlilo v Dobřanech, Holýšově a Stodě. Oblast mikroregionu Radbuza byla v minulosti velmi

významná těžbou uhlí, ale v současné době se zde těží kaolín a cihlářské hlíny, které jsou zpracovávány na území mikroregionu. Významné postavení zaujímá ve zdejší oblasti zemědělství, které spoluvytváří charakteristiku mikroregionu. Zemědělské subjekty působící v mikroregionu se potýkají se všeobecnými problémy tohoto odvětví, zejména s klesajícím odbytem a s nízkou rentabilitou. V oblasti rostlinné výroby převažuje pěstování pšenice, řepky, ječmene, brambor a kukuřice, v živočišné výrobě chov skotu, drůbeže a prasat. Nejvýznamnější v chovu prasat na území Mikroregionu Radbuza je velkokapacitní objekt Vysoká, a.s. u Dobřan. Mezi tradiční obory průmyslové výroby patří na území Mikroregionu Radbuza průmysl keramiky a stavebních hmot a dále dřevozpracující průmysl. Sídlí zde nejvýznamnější průmyslové podniky okresu Plzeň-jih. Největším podnikem mikroregionu je Lasselsberger s.r.o. Průmysl stavebních hmot, reprezentovaný spol. s r.o. Tondach Česká republika – závod Stod a Hebel Porobeton spol. s.r.o., je založen na místní surovinové základně. Dalším významným odvětvím je průmysl elektrotechnický (MD Elektronik spol. s.r.o., Chotěšov) a dřevozpracující (OTM Produkt, k.s., Stod). Převážně průmyslovou oblastí zaměřenou zejména na zpracování komponentů pro automobilovou výrobu a strojírenství je Holýšovsko. Rozvoj výroby a podnikání je podporován přípravou a technickým zajištěním dvou průmyslových zón v Holýšově. Mezi nejvýznamnější zaměstnavatele patří Evo Bus Bohemia s.r.o., Wuppermann Kovotechnika s.r.s., GUTRE s.r.o., KABELOVNA KABEX a.s. a Ber Thermot-tronik, s.r.o. Služby v mikroregionu jsou soustředěny zejména do měst a větších obcí (Dobřany, Holýšov, Stod, Chlumčany). Z hlediska dalšího rozvoje mikroregionu má velký význam podpora malého a středního podnikání a zvýšení zájmu investorů o území. V jednotlivých obcích mikroregionu Radbuza se nachází dostatečné množství rozvojových lokalit pro možnou realizaci podnikatelských záměrů, které mohou přilákat další investory do oblasti (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Trh práce a míra nezaměstnanosti řešeného území jsou ovlivněny stabilitou podnikatelského prostředí, dobrou dostupností ke krajskému městu, ochotou obyvatel dojíždět za prací a bytovou výstavbou. Registrovaná míra nezaměstnanosti zveřejňovaná Ministerstvem práce a sociálních věcí ČR označuje podíl registrovaných nezaměstnaných na ekonomicky aktivním obyvatelstvu. Nezaměstnanost Mikroregionu Radbuza patří v rámci Plzeňského kraje k těm nižším. Hodnota v jednotlivých obcích území koresponduje s malým

infrastrukturním vybavením obcí (Kotovice), naopak nízkou míru nezaměstnanosti vykazují rozvinutější obce, průmyslové nebo rychle dostupné obce (Dobřany, Holýšov, Stod).

Cestovní ruch – Mikroregion Radbuza nebyl v minulosti regionem, který by cíleně posiloval oblast cestovního ruchu. Není pravděpodobné, že by se území stalo turistickou oblastí se širším významem, ale svůj potenciál pro rozvoj cestovního ruchu má. Dobrá dopravní dostupnost, zachovalé životní prostředí a množství kulturních památek vytváří dobrý předpoklad pro to, aby se území stalo cílem volnočasových aktivit návštěvníků zejména z nedaleké Plzně. Přírodní dominantou je řeka Radbuza. Zajímavé z hlediska cestovního ruchu jsou i další přírodní zajímavosti, např. lesní celky v okrajových částech území, členitý reliéf, památné stromy nebo výskyt vzácných druhů rostlin a živočichů.

Z historicky cenných objektů na území vyniká bývalý klášter premonstrátů v Chotěšově. Klášter je v současné době v majetku obce Chotěšov, která zajišťuje rekonstrukci a obnovu komplexu. S obcí spolupracuje Občanské sdružení Klášter Chotěšov, které pomáhá se záchranou kláštera a je hlavním iniciátorem kulturních a společenských akcí, které se zde pořádají. Sdružení také zajišťuje průvodcovskou službu a rozšiřuje muzeum, jež je součástí kláštera. Ke klášteru se váže bývalé poutní místo Křížový vrch. Toto historicky i přírodně cenné místo je v majetku Mikroregionu Radbuza, kterému se daří toto místo postupně revitalizovat a vytvořit z něj jeden z hlavních cílů návštěvníků regionu. Historicky velmi cenná je i městská památková zóna v Dobřanech, jež je charakteristická spojením venkovské architektury s architekturou městskou. Dále stojí za zmínku historicky cenné kostely v Dobřanech, Vsi Touškově a Chotěšově a také dochované kaple a kapličky v Chlumčanech, Honezovicích, ve Stodě a ve Vodním Újezdě. Za zmínku stojí i venkovský zámek v obci Přestavlky. Z technických památek vyniká zejména gotický kamenný most přes řeku Radbuza v Dobřanech.

Mikroregion má vhodné podmínky pro výstavbu rekreačních objektů a dobré podmínky pro rozvoj cykloturistiky a pěší turistiky, jež mohou přispět k výraznější a dlouhodobější návštěvnosti území. Nejzajímavější místa mikroregionu Radbuza lze poznat na cyklotrasách a turistických trasách. V mikroregionu však chybí půjčovny kol či další doplňková zařízení. Na posílení v této oblasti je důležité se v budoucnu zaměřit (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Občanská vybavenost – školství mikroregionu do úrovně základních škol je vcelku vyhovující. Na území fungují devět úplných základních škol, dalších zařízení jsou to základní umělecké školy, třináct mateřských škol. V současné době se (zejména větší sídla regionu – Dobřany, Holýšov) potýkají s problémem nedostatečné kapacity mateřských škol. Velkým tématem pro obce jsou také investice do rekonstrukce budov i vybavení základních i mateřských škol, jejichž cílem je zkvalitnit prostředí i zázemí pro výuku dětí z regionu. Střední školství je v regionu zastoupeno pouze Středním odborným učilištěm Domažlice, se kterým v roce 2011 sloučil Krajský úřad Plzeň Integrovanou střední školu ve Stodě. Bývalá Střední integrovaná škola ve Stodě se tak stala poskytovatelem vzdělávání pro domažlické odborné učiliště a učí se zde obory kadeřník, kuchař-číšník a mechanik elektronik. Za dalším středním a vyšším vzděláním musí studenti dojíždět mimo území, zejména do Plzně – hlavního vzdělávacího centra Plzeňského kraje (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Zdravotnictví a sociální péče je zajištěna v zdravotnických zařízeních včetně nemocnice. Působí zde 14 ordinací praktického lékaře pro dospělé, 6 ordinací praktického lékaře pro děti a dorost, 13 stomatologických ordinací, 7 gynekologických ordinací a 11 odborných ordinací. Stodská nemocnice, a.s. poskytuje zdravotnické služby v chirurgickém, dětském, gynekologicko-porodnickém a interním oddělení a oddělení následné péče. K dispozici je zde 11 lékáren, na jednu lékárnou tak připadá více než 3 tisíce obyvatel. Rychlou lékařskou pomoc (posádka záchranné služby bez lékaře) zajišťuje výjezdové stanoviště Plzeň-jih Zdravotnické záchranné služby Plzeňského kraje se sídlem ve Stodě. Psychiatrická léčebna sídlící v Dobřanech je významná svou kapacitou i zaměřením na dlouhodobou léčbu a léčebnou rehabilitaci psychicky nemocných pacientů všech věkových kategorií v návaznosti na akutní psychiatrickou léčbu celorepublikově. Na území mikroregionu působí 7 poskytovatelů sociálních služeb, které se zaměřují zejména na řešení nepříznivé sociální situace seniorů, osob se zdravotním postižením (zejména s tělesným, mentálním a kombinovaným), dětí a mládeže ohrožených společensky nežádoucími jevy, rodin s dětmi.

Kultura a sport – každá z obcí mikroregionu pořádá pravidelné i jednorázové kulturní i sportovní akce. Mezi největší společenské akce, které přesahují hranice regionu patří: - festival Mezi ploty, který se každoročně pořádá v areálu Psychiatrické léčebny v Dobřanech, mezinárodní hudební festival Haydnovy hudební slavnosti, které pořádá Česká společnost Josepha Haydna o.s. Tento festival má své tradiční centrum v obci Dolní Lukavice, nicméně

část festivalu již tradičně probíhá v Dobřanech a také v chotěšovském klášteře. Vedle Dobřan jako sídla mikroregionu se začíná opět kulturním centrem stávat také klášter Chotěšov, kde (zejména) občanské sdružení Klášter Chotěšov pořádá kulturní i společenské akce. Součástí kláštera je také muzeum historie obce i kláštera. Významnými regionálními kulturními centry jsou také Městská kulturní střediska ve Stodě a Holýšově. Za posledních deset let se také velmi změnila kvalita sportovního vyžití v regionu. Obce i místní sportovní sdružení realizovaly velké množství projektů, díky kterým se zkvalitnilo i rozšířilo spektrum sportovišť v mikroregionu. Ale tuto oblast je určitě nutné taky v budoucnu posilovat například prostřednictvím občanských sdružení a spolků, které jsou v regionu hodně zastoupené a jsou základním prvkem občanské společnosti tohoto regionu. Jedná se zejména o spolky charakteristické pro venkovský život – sdružení dobrovolných hasičů, myslivecké a rybářské spolky (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Doprava a technická infrastruktura – přes území mikroregionu vede dálnice D5 Praha – Plzeň – Rozvadov a další významné silniční tahy a železnice, které umožňují mikroregionu dobrou dopravní dostupnost a propojují ho s okolními okresy, mikroregiony a zahraničím. Velkým problémem je spojení obcí mikroregionu, center mikroregionu a ostatních měst okresu v západovýchodním směru. Vzhledem k tomu, že velké množství obyvatel mikroregionu dojíždí za prací do Plzně či větších sídel regionu, lze říct, že dopravní obslužnost je jedním ze základních měřítek kvality života v regionu. Celkový útlum veřejné dopravy má samozřejmě vliv i na území Mikroregionu Radbuza. Nejvýraznějším důsledkem tohoto útlumu je nárůst individuální automobilové dopravy, která zvyšuje dopravní zátěž a má negativní vliv na životní prostředí, zejména v obcích podél hlavních silničních tahů. Díky tomu, že územím mikroregionu vedou hlavní silniční i železniční tahy, lze říct, že dopravní obslužnost regionu je kvalitnější, než je tomu v jiných venkovských regionech Plzeňského kraje. Nicméně i zde jsou problémy, které je nutné řešit. Není zcela dořešena návaznost autobusových a železničních spojů (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Z hlediska technické infrastruktury je plynofikace a vodního hospodářství není moc uspokojivá. Celý okres Plzeň-jih je z hlediska počtu obyvatel připojených na veřejný vodovod na nízké úrovni. Vodovodní rozvod chybí v obcích Honezovice, Hradec, Kotovice, Líšina, Lisov, Střelice, Štichov a Ves Touškov. Velký podíl v zásobování obyvatel vodou mají vlastní studny, jejichž kvalita vody je však značně rozdílná. Velký kvalitativní posun v

oblasti vodního hospodářství v mikroregionu proběhl díky realizaci projektu Čistá Radbuza. V příštím programovacím období chce mikroregion na tento projekt navázat a zkvalitnit infrastrukturu vodního hospodářství i v dalších obcích (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Ochrana životního prostředí – území v minulosti patřilo do těžařské oblasti plzeňské pánve, což snižuje atraktivitu některých lokalit a zvyšuje erozní ohrožení území. Právě realizaci protierozních opatření je nutno věnovat velkou pozornost. Je zpracován místní územní systém ekologické stability, který je zapracován do územních plánů obcí.

Dále pak stav znečištění ovzduší je jedním z nejdůležitějších faktorů, které mohou negativně ovlivnit životní prostředí. Na kvalitu ovzduší mají vliv především malé zdroje znečišťování spolu se vznikem inverzních situací v údolí řeky Radbuzy. Stále významnějším zdrojem znečištění je intenzivní doprava na hlavních silničních tazích, díky které se zvyšuje koncentrace prachu v obcích. Pozitivním jevem je pokračující změna systému vytápění významných zdrojů, měst a obcí mikroregionu. V posledních letech stoupá negativní vliv rostoucí automobilové dopravy. Výrazný vliv na kvalitu ovzduší, hluk i na udržení životaschopnosti některých obcí mikroregionu může mít fungování letiště Líně. Mikroregion Radbuza se jako celek aktivně zapojil do řešení tohoto problému s cílem minimalizovat negativní vlivy.

Mezi velké zátěže životního prostředí regionu patřila kvalita vody řeky Radbuza, která patřila mezi nejvíce znečištěné vodní toky přitékající do Plzně. Díky projektu „Odkanalizování a čištění odpadních vod v povodí řeky Radbuzy“, který realizoval Mikroregion Radbuza, se kvalita vody zlepšila. I přesto patří území mikroregionu k regionům s horší kvalitou povrchových vod. Důvodem je zejména intenzivní zemědělské využívání krajiny regionu. Vedle výstavby kanalizací a čistíren odpadních vod mají tedy na zlepšení kvality pozitivní vliv krajinná opatření (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Další významnou položkou v centru zájmu je nakládání s odpady. Likvidace a hospodaření s odpady je v Mikroregionu Radbuza regulováno dle Plánu odpadového hospodářství dobrovolného svazku obcí Mikroregion Radbuza, který zpracovala Regionální rozvojová agentura Plzeňského kraje. Plán analyzuje současný stav nakládání s komunálními odpady a dalšími odpady, jejichž původcem jsou města a obce Mikroregionu Radbuza, porovnává

jej s požadavky zákona o odpadech a cíli Plánu odpadového hospodářství Plzeňského kraje a stanovuje cíle a opatření pro budoucí nakládání s odpady v obcích. Na území Mikroregionu Radbuza se nachází zařízení pro odstraňování odpadů – skládka odpadů Vysoká u Dobřan v majetku firmy Marius Pedersen a.s. Firma Západočeské Komunální Služby a.s. provozuje pro potřeby občanů mikroregionu od roku 2003 pět sběrných dvorů pro odkládání vytříděných složek KO vč. nebezpečných. Jsou situovány na katastrálních územích měst Dobřany, Holýšov a Stod a obcí Chlumčany a Chotěšov. Na území mikroregionu se nenachází žádné zařízení na sběr a úpravu biologicky rozložitelného odpadu (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Na tuto charakteristiku navazuje SWOT analýza, která definuje silné a slabé stránky mikroregionu, příležitosti, které je možné využít pro rozvoj a zejména faktory ohrožení. Z této analýzy pak zpracovatelský tým vypracoval samotnou strategii rozvoje shrnutou do těchto priorit:

1. Rozvoj vybavenosti mikroregionu
2. Stabilizace a rozvoj obyvatel
3. Hospodářský rozvoj mikroregionu, řešení nezaměstnanosti
4. Zachování a rozvoj zemědělské činnosti
5. Zajištění kvalitního životního prostředí

Jednotlivé oblasti mají v tomto dokumentu stanovené cíle a opatření, kterými chtějí tyto cíle dosáhnout. Na podrobnější rozbor byly použity dvě z priorit, a to téma hospodářského rozvoje a životního prostředí. Tyto dvě priority byly zvoleny proto, že ekonomický rozvoj má přímý vliv na další rozvojové oblasti, jako je socio-demografický vývoj, který má v tomto regionu spíše negativní bilanci (například odliv mladých lidí z regionu, nebo nízký podíl VŠ vzdělaného obyvatelstva). A pro řešení problematiky životního prostředí byly použité velké finanční prostředky z dotací, a to z různých zdrojů (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

4.2.1 PRIORITA: Hospodářský rozvoj a řešení nezaměstnanosti

Cílem je **rozvoj ekonomických činností**, podpora malého a středního podnikání a získávání investic do regionu, přičemž očekávaným efektem je rozvoj podnikání, vytvoření příznivého podnikatelského prostředí, zvýšení možnosti pracovních míst a udržení ekonomicky aktivního obyvatelstva.

Plánované aktivity jsou vytvoření katalogu rozvojových lokalit mikroregionu a jeho široká prezentace, pomoc při získávání investic do mikroregionu, podpora poradenství pro podnikatele, a to hlavně při využívání programů podpory a dotačních fondů pro podnikání. Za tímto účelem zřídí činnost informačního centra mikroregionu a služeb pro podnikatele.

Dalším cílem je **efektivní využití potenciálu cestovního ruchu**, protože jsou zde možnosti na využití přírodních a kulturních zajímavostí. Tento cíl a opatření k tomu směřující mají zvýšit návštěvnost regionu a přilákat do regionu kromě návštěvníků také investory. K tomu má pomoci vytvoření společného informačního katalogu pro návštěvníky mikroregionu, společná propagace pravidelných kulturních akcí v mikroregionu, a hlavně zpracování koncepce cestovního ruchu. Počítá se také s rozvojem materiálně-technické základny cestovního ruchu, jako je výstavba turistických stezek, (pěších, cyklo, hipo, inline dráhy apod.) logicky propojených s okolní sítí turistické infrastruktury, podpora rozvoje doplňkových služeb pro cestovní ruch a zavedení informačního systému (informační tabule). Všechno s úmyslem růstu úrovně služeb a vybavenosti cestovního ruchu. Zvýšit pozitivní ohlas na region by měla i obnova a rekonstrukce kulturních památek, nebo přímo záchrana chátrajících kulturních památek.

Klíčovým cílem je snižovat nedostatek pracovních příležitostí. V dokumentu je zakotvena snaha docílit rozvoj vzdělanosti mikroregionu, snížení nezaměstnanosti mikroregionu, stabilizace stávajícího obyvatelstva, a to zapojením podnikatelské sféry do řešení, zapojit pomoc úřadu práce a směřovat ji hlavně k integraci mladých lidí do pracovního procesu (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

4.2.2 PRIORITA: Zajištění kvalitního životního prostředí

K této prioritě byly ve strategii rozvoje definovány tři základní cíle: **zlepšování kvality životního prostředí, zvýšení ekologické stability krajiny a řešení nakládání s odpady.**

První cíl se týká zejména snižování znečištění povrchových vod a ochrana řeky Radbuzy, k tomu směřující ucelená revitalizační opatření v rámci celého povodí řeky Radbuzy.

Nejdůležitějším cílem pro toto období je řešení nakládání s odpady. Opatření pro tento cíl jsou shrnuta do komplexního systému nakládání s odpady. Jde o snižování množství a objem nevyužitého odpadu, o zamezení vzniku černých skládek, budování sběrných dvorů, a to vše

v návaznosti na integrovaný systém nakládání s odpady Plzeňského kraje (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

4.2.3 Způsob realizace Strategie

Realizace Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza spočívá v provádění projektů, které jsou v souladu se strategií, jednotlivými obcemi, sdružením obcí a dalšími subjekty, včetně privátního a veřejného sektoru. Složitost tohoto procesu klade mimořádné nároky na management mikroregionu, neboť je nutné zapojit další významné subjekty v mikroregionu do realizace strategie.

Zpracování dokumentu Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza představovalo významný krok k organizovanému a soustavnému rozvoji mikroregionu. Dalším krokem je zajištění funkční organizační struktury, která v sobě zahrnuje prvky organizační, výkonné a kontrolní. Současně musí být nastaveny mechanismy monitorující jednotlivé projekty a hodnotící efekty realizace strategie rozvoje v závislosti na aktuálních trendech vývoje a potřebách mikroregionu (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Strategie rozvoje mikroregionu je prováděna ve dvou základních úrovních. První strategická úroveň spočívá v přípravě strategického dokumentu, vyhodnocování změn v území a aktualizaci rozvojové strategie. Druhá úroveň je projektová a tvoří jí příprava, výběr, realizace a monitorování projektů. Strategická úroveň spočívá v realizaci celé řady opatření a aktivit a je záležitostí dlouhodobou. Projektová úroveň spočívá v realizaci relativně krátkodobých, konkrétních projektů. Realizace strategie vyžaduje neustálou vazbu mezi strategickou a projektovou úrovní. Zajištění vazby mezi strategickou a projektovou úrovní je úkolem managementu mikroregionu. Hlavním nástrojem pro tuto činnost je zásobník projektů, který eviduje projektové záměry i náměty na realizaci strategie. Management mikroregionu následně posuzuje, zda projektové záměry či náměty jsou v souladu s prioritami a cíli rozvojové strategie (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

4.2.4 Organizační struktura

Nejvyšším orgánem sdružení obcí je Shromáždění zástupců, které tvoří starostové obcí nebo pověření zástupci členských obcí. Shromáždění zástupců se schází nejméně jedenkrát ročně. Shromáždění zástupců schvaluje kromě ročního rozpočtu a roční účetní uzávěrky také investiční politiku, tj. programový dodatek obsahující priority a projekty k jejich naplňování

pro nadcházející rok. Řídícím orgánem sdružení je výkonná rada, která řídí činnost sdružení obcí. Výkonná rada schvaluje na základě rámcového návrhu financování společných projektů sdružení obcí a garanty těchto projektů. Výkonná rada řídí činnost manažera svazku.

Dozorčí rada kontroluje hospodaření sdružení obcí a postup společných projektů sdružení obcí. Výkonným prvkem sdružení obcí je manažer mikroregionu, jehož hlavním úkolem je spolupráce mezi subjekty v mikroregionu i mimo něj. Při naplňování strategie rozvoje spolupracuje s obcemi, podnikateli, organizovanou i neorganizovanou veřejností a institucemi. Manažer mikroregionu zajišťuje sběr a inventarizaci projektových námětů a předprojektovou a projektovou přípravu společných projektů sdružení obcí a zpracování žádostí o jejich podporu z veřejných zdrojů. Podílí se na realizaci společných projektů. Manažer mikroregionu dále sleduje údaje potřebné pro monitoring projektů. Provádí vyhodnocování strategie a změn v území a předkládá výkonné radě další návrhy k rozvoji mikroregionu (Strategie rozvoje Mikroregionu radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Pro realizaci projektů může mikroregion iniciovat vznik řídicí skupiny. Řídící skupina je složená ze členů výkonné rady a představitelů dalších subjektů v mikroregionu. Do ustavení řídicí skupiny plní všechny úkoly řídicí skupiny výkonná rada sdružení obcí. Řídící skupina je odpovědná za realizaci a implementaci projektů, pro které byla ustanovena. Do roku 2012 například existovala v rámci organizační struktury mikroregionu řídicí skupina k dlouhodobému projektu „Čistá Radbuza“, který měl za cíl odkanalizování a čištění odpadních vod v povodí řeky Radbuzy (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

4.2.5 Finanční řízení

Základním zdrojem financování činnosti sdružení obcí jsou členské příspěvky obcí, dotace a dary. Finanční prostředky na realizaci společných projektů sdružení obcí jsou získávány z dotací a sdružených prostředků členských obcí případně dalších subjektů. Členské příspěvky obcí jsou soustředovány na účtu mikroregionu. Dotace ze státních a dalších zdrojů jsou převáděny na členskou obec, která je nositelem projektu. Na účet této obce je taktéž převáděna prostřednictvím účtu mikroregionu i finanční spoluúčast mikroregionu. Financování společných projektů schvaluje výkonná rada na základě finančního rámce pro daný rok schváleného shromážděním zástupců. Kontrola hospodaření obce pověřené účetní

činností je zajišťována pro účely sdružení dozorčí radou (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

4.2.6 Strategie realizovaná v praxi, příklady projektů

Nejvíce podporovanou oblastí ze strany Mikroregionu je oblast životního prostředí. Jako jedna z nejdůležitějších priorit byla i ve strategii rozvoje definována prioritní Zefektivnění nakládání s odpady. Všechna opatření jsou rozpracována v plánu odpadového hospodářství, který vychází z Plánu odpadového hospodářství České republiky, potažmo Plánu odpadového hospodářství Plzeňského kraje. Stanovily se v něm cíle dosažení padesátiprocentního materiálového využívání komunálního odpadu v roce 2010 oproti skutečnosti roku 2000 a postupné snižování podílu Biologicky rozložitelného komunálního odpadu (dále jen BRKO) až do roku 2020. Tento cíl vychází ze směrnice EU 1999/31 o skládkování a bylo nutno zajistit jeho plnění v rámci ČR, krajů i jednotlivých obcí.

Řešení této situace ovšem není v silách jednotlivých měst a obcí mikroregionu Radbuza. K naplnění cílů pro snižování podílu biologicky rozložitelného komunálního odpadu ukládaného do skládek odpadů bylo nutno vytvořit ucelený systém nakládání s komunálními odpady v rámci Plzeňského kraje zahrnující sběr, třídění, shromažďování, přepravu, úpravu a zpracování všech složek Komunálního odpadu na základě ekonomicky výhodných vzájemných vazeb mezi původci odpadů (obcemi), svozovými firmami a provozovateli zařízení na úpravu, využívání nebo odstraňování odpadů. (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011)

Realizace zařízení pro zpracování komunálního odpadu v integrovaném systému předpokládá zapojení všech významných původců tohoto odpadu (obcí) do systému a společné řešení problematiky nakládání s komunálním odpadem za ekonomicky výhodných podmínek. Mikroregion Radbuza a zejména manažer má za úkol sledovat koordinaci v rámci navrženého systému, sleduje napojení na plány celého Plzeňského kraje a zajišťuje financování.

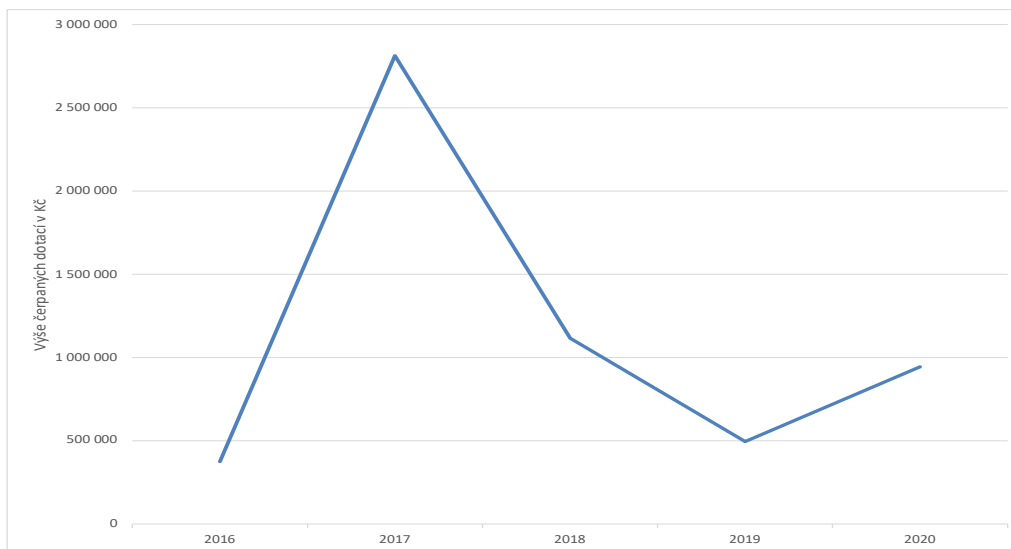
Dalším z dlouhodobých projektů z oblasti ochrany životního prostředí byl projekt **Čistá Radbuza**, realizován v letech 2006–2008. Cílem projektu bylo zajistit, aby čištění odpadních vod a kvalita vypouštěných odpadních vod do řeky Radbuzy splňovala příslušné předpisy ČR a Směrnice Rady č. 91/271/EEC o čištění městských odpadních vod a její novely Směrnice č. 98/15/EC. Dále zajistit, aby kalová koncovka ČOV odpovídala Směrnici

Rady č. 86/278/EEC o podpoře využívání čistírenských kalů. To všechno mělo směřovat ke zlepšení kvality vody v řece Radbuze, Merklíne a Vltavě. Jednalo se o rozsáhlý stavební projekt, v rámci kterého byly v jednotlivých obcích vybudované čističky odpadních vod a kanalizace. Projekt byl spolufinancován z dotací EU. Na podporu cestovního ruchu a zlepšení možností volnočasových aktivit, které směřují následně k zatraktivnění regionu pro návštěvníky a zejména pro obyvatele, proběhlo nespočet krátkodobých projektů. Například projekt z roku 2020 **Zatraktivnění vodních sportů na území Mikroregionu Radbuza**. Na území Mikroregionu Radbuza je velké množství vodních ploch, na kterých se mohou provozovat vodní sporty. V rámci projektu financovaného z Plzeňského kraje bylo pořízeno 10 paddleboardů a 10 plovacích vest. Poprvé byly pořízené paddleboardy vyzkoušeny na letním příměstské táboře, který Mikroregion Radbuza každoročně pořádá. Celkové náklady projektu činily 63.000 Kč a dotace z Plzeňského kraje 50.000 Kč (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Servisní stanoviště s vybavením pro cyklisty na území Mikroregionu Radbuza. Je dalším z projektů z této oblasti. Byl realizován a spolufinancován z rozpočtu Plzeňského kraje. V rámci projektu byly pořízeny tři informační tabule s lištou a s nářadím na opravu jízdních kol, osm cyklostanů s nabíjením pro elektrokola a tři lišty s nářadím na opravu jízdních kol. Vybavení bylo umístěno podél cyklotras v členských obcích na území Mikroregionu Radbuza (Dobřany, Chotěšov, Přestavlky, Stod, Kotovice, Zbůch, Tlučná, Kvíčovice, Merklín, Štichov a Holýšov). Stanoviště budou zdarma sloužit všem projíždějícím cyklistům. Celkové náklady projektu činily téměř 290.000 Kč a dotace z Plzeňského kraje byla 200.000 Kč (Strategie rozvoje Mikroregionu Radbuza na období 2012 - 2020, 2011).

Výše čerpaných finančních prostředků použitých na realizaci projektů v letech 2016–2021 ukazuje následující graf. Zdrojem financování jsou dotace od Krajského úřadu Plzeňského kraje, Ministerstva práce a sociálních věcí ČR (přes Operační program „Zaměstnanost“) a Operační program životního prostředí, ze kterého přišla mimořádná dotace ve výši 1.895 834 Kč v roce 2017 na projekt Prevence vzniku odpadu, viz graf:

Graf 2: Finanční zajištění projektů v letech 2016–2021

Zdroj dat: Rozvojové centrum Mikroregionu Radbuza, 2021

4.3 Vnímání spolupráce obcí z pohledu starostů členských obcí

Samotný proces tvorby dokumentu Strategie rozvoje začíná vždy od starostů a jejich podnětů. Probíhá formou brainstormingu a všechny požadavky bývají zohledněny. Tak jako v rámci komunální politiky, tak i na úrovni horizontální spolupráce bývají a praxe to dokazuje, předkladatelem nových myšlenek jsou právě starostové.

Pro získání lepšího popisu fungování spolupráce je potřebné znát i názory starostů členských obcí z regionu. Z oslovených 8 starostů obcí Mikroregionu Radbuza, přičemž se jedná o třetinový podíl z celkového počtu 25 starostů, se všichni shodují na pozitivním vlivu dobrovolného spolku na rozvoji celého regionu. Panuje mezi nimi obecná shoda i o příznivých dopadech konkrétně na jejich obec. Hodnotí vzájemnou spolupráci jako prospěšnou pro svoji obec i region. Jako hlavní důvod uvádějí, že k tomu přispívá zejména koordinovanost projektů. Velká část projektů je společných pro celé území, ale i projekty čistě komunální úrovně, jsou někdy s přesahem nad rámec obce. Týká se to zejména oblasti rozvoje cestovního ruchu, dopravy a technické infrastruktury, hospodářského rozvoje a občanské vybavenosti (v oblasti sportu a volnočasových aktivit) a životního prostředí.

Aktuálně by chtěli do další strategie rozvoje na období 2021–2030 dostat řešení dalších nevyřešených otázek odpadového hospodářství, rozvoj sítě cyklostezek a cest mezi obcemi, a často se objevuje větší podpora rozvoje cestovního ruchu. Aktuální a pro starosty úplně

nová situace s pandemickou krizí přinesla i v této oblasti nové požadavky. Požadavek na lepší sdílení příkladů dobré praxe při řešení různých provozních záležitostí, vzájemnou informovanost o dění v obcích a větší spolupráce a koordinace při mimořádných situacích. S pandemickou situací dále pak souvisí i podnět na podporu obnovy růstu malých podnikatelů v regionu. V poslední době právě z obavy dopadů pandemie na ekonomický chod podniků a z obavy před přepouštěním.

Důležité je připomenout, že hlas starostů tlumočí také hlasy občanů, kteří za zcela jasně největší problém vidí oblast dopravy: stav komunikací a přetížená doprava. Dále pak menší dostupnost zdravotnické péče a nedostatek odborných lékařů v menších obcích oproti městům. V současné situaci také panuje i ze strany občanů obava z nezaměstnanosti po krachu malých provozoven.

Starostové obcí ve zmiňovaných oblastech vidí velký potenciál spolupráce mezi sebou v rámci Mikroregionu Radbuza. Ze šetření je zřejmé, že mikroregion je vnímán pozitivně, že starostové obcí mají vize i do budoucna a mají zájem prosazovat další plány. Je pro ně výhodou být členem svazku obcí.

5 Výsledky a diskuse

Každý region má svoje specifika a neexistuje rovnoměrný jednotný rozvoj regionů v rámci státu. Pro podporu regionů ze strany státu je důležité umět efektivně alokovat finanční zdroje a dotace. Ministerstvo pro místní rozvoj ČR zastřešuje svojí dlouholetou strategií rozvoje takto směřovanou pomoc při regulaci regionů a subjekt „mikroregion“ se jeví v tomto ohledu pro stát jako spolehlivý a fungující partner.

Existenci a funkci Mikroregionu Radbuza na základě získaných informací lze vyhodnotit jako prospěšnou pro rozvoj regionu. Jedná se organizaci, prostřednictvím které je možné realizovat strategický plán menší regionální oblasti jako je kraj a zároveň větší než obec. Formulace strategie je jasně cílená na přesně vymezenou geografickou oblast a přesně specifikované oblasti problémů. Ty vycházejí z podrobné analýzy všech determinantů a specifík charakteristických pro danou oblast. Vstupy a podněty, ze kterých jsou definované cíle, vycházejí přímo zevnitř – od starostů obcí.

Tento plán se realizuje prostřednictvím jednotlivých projektů. Proces realizace hlídá výkonná rada a manažer mikroregionu, jehož funkce je nezbytná pro koordinaci všech procesů. Finanční řízení kontroluje dozorcí rada. Spolupráci obcí mezi sebou za účelem pomoci „samy sobě“ lze jednoznačně pokládat za efektivní nástroj pro rozvoj regionu.

Zkoumáním konkrétních problematických oblastí, ve kterých může a měl by být mikroregion přínosem, je posílení ekonomického rozvoje, a to dosažením stabilizace lidských zdrojů. To by mělo probíhat na úrovni posílení vztahu místního obyvatelstva ke svému regionu. Zjednodušeně řečeno, udržet v regionu mladé lidi.

Dalším podporovaným cílem je také oblast cestovního ruchu, který by měl pomoci zatraktivnit region pro zdejší obyvatele, ale i směrem k okolí.

Výrazně akcentovaná oblast zájmu regionu je životní prostředí. Dokládá to fakt, že množství realizovaných projektů a vložených finančních prostředků bylo právě v této oblasti. Týká se to hlavně nakládání s odpady a projektu „Čistá Radbuza“.

Z pohledu starostů, zástupců jednotlivých obcí je účast ve svazku velmi vítaná pomoc. Každá obec je součástí regionálního celku, a tudíž i problémy jsou často společné. Dobrým příkladem je budování kanalizace a dopravní obslužnost. Toto je kategorie problémů, které

logicky přesahují hranice obce a jsou společné pro všechny. Kromě toho se většinou jedná o velice nákladné projekty, které obce ani finančně nestačí samostatně realizovat.

Z pohledu starostů je dalším deklarovaným přínosem sdílení řešení problému. Stručně řečeno, pomoci si vzájemně takovým řešením, které již fungovalo jinde. Platforma dobrovolného spolku obcí je tedy prospěšná nejenom pro rozvoj regionu, ale i jako pomoc pro realizaci komunální politiky v obci.

Pro realizaci projektů je zde stěžejní role manažera mikroregionu. Vzhledem k tomu, že se jedná o mnoho subjektů, které vstupují do procesu realizace konkrétních projektů, koordinační role manažera je zde klíčová. Zkrátka, dobře koordinovaná spolupráce zajišťuje chod a fungování. V tomto bodu se odráží hlavně operativní funkce mikroregionu.

V důsledku pandemické krize ještě neproběhla evaluace výsledků a vyhodnocení plánu z předešlé strategie rozvoje. Neexistují data ani podrobnější výsledky, na základě, kterých by bylo možné porovnat stav před a po.

Ze strany starostů obcí je ve svazek vložena velká důvěra, což se velmi pozitivně promítne do rozvoje regionu jako celku.

6 Závěr

Tato práce byla pojatá jako případová studie a kladla si za cíl posoudit teoretické aspekty regionálního rozvoje a ověřit v praxi jejich platnost.

V teoretické části práce jsem si stanovila za úkol popsat fungování obcí na úrovni komunální politiky, úkoly starosty jako představitele obce, které vycházejí především ze zákona o obcích. Starosta je ovšem zároveň ta osoba, která pak vstupuje i do procesu dobrovolné spolupráce mezi obcemi, nad rámec přísně vymezených kompetencí ve smyslu zákona o obcích.

Další částí teorie byl pojem mikroregion a organizace, které jsem následně v praktické části zkoumala a hodnotila.

Východiskem pro závěry a výsledky byla hlavně teorie regionálního rozvoje, její základní pojmy. Nebylo možné obsáhnout takto široké téma ze všech úhlů pohledu, ale soustředila jsem se zejména na přístupy endogenní, které se právě naplno odrážejí ve spolupráci starostů obcí na úrovni regionu s cílem svůj vlastní region posílit.

Ke konkrétním výsledkům jsem dospěla zkoumáním vnitřních procesů fungování Mikroregionu Radbuza. Odpověď na otázku, jestli se dá pokládat dobrovolná účast obcí ve svazku tohoto typu za nástroj rozvoje regionu, je jednoznačně ano. Teoretické poznatky regionálního rozvoje se mi podařilo v praxi ověřit a zmapovat a vytyčit ty oblasti zájmu, kterých se tato spolupráce týká nejvíce. Byly to oblasti, které nejvíce stabilizují region a posilují rozvoj – nejvíce životní prostředí a dopravní infrastruktura. Důvod je logický, jsou to problémy s přesahem nad rámec obce a společné pro všechny.

Je důležité, aby mikroregiony i nadále fungovaly a poskytovaly místním iniciativám podporu a zázemí. Hrají nezastupitelnou roli v politice rozvoje regionů. V současné obtížné pandemické situaci a zejména po ní bude spolupráce na „obnově“ víc než nutná.

7 Seznam použitých zdrojů

1. Agora central Europe [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: http://agorace.cz/wp-content/uploads/2019/07/komunalni-politika-2012_NAHLED-04.pdf
2. BALÍK, S. Komunální politika: obce, aktéři a cíle místní politiky. Praha: Grada, 2009. ISBN 978-80-247-2908-4.
3. BLAŽEK, J., UHLÍŘ, D. Teorie regionálního rozvoje: nástin, kritika, klasifikace. Praha: Karolinum, 2002. ISBN 80-246-0384-5.
4. CABADA, L., a kolektiv.: Evropa regionů, Aleš Čeněk, 2009, ISBN 978-80-7380-163-
5. Epravo.cz [online]. 2019 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.epravo.cz/top/clanky/postaveni-starosty-obce-109688.html>
6. GOODALL, Brian. Dictionary of Human Geography. London: Penguin group, 1978. ISBN 978-0141988054.
7. KADEŘÁBKOVÁ, A., ŠMEJKAL, V.: Podmínky podnikání v České republice v mezinárodním srovnání 2005. Working Papers CES VŠEM 2005, č.15. ISSN 1801-2728
8. KADEŘÁBKOVÁ, Anna. Ročenka konkurenceschopnost České republiky 2006–2007. Praha: Linde nakladatelství, 2006. ISBN 80-86131-64-5.
9. KERN, J.: Teoretická a metodologická báze regionální politiky. Ostrava, VŠB-TUO 1997. ISBN 9788070785249
10. KOPECKÝ, M. Právní postavení obcí. Základy obecního práva. Praha: CODEX Bohemia, 1998. ISBN 9788085963731
11. KOPECKÝ, M., Průcha, P., Havlan, P., Janeček, J. 2015. Zákon o obcích. Komentář. Praha: Wolters Kluwer, a. s., 2015. ISBN 978-80-7478-758-4,
12. LABOUNKOVÁ, V., PŮČEK, M., ROHREROVÁ, L.: Metodická příručka pro zpracování strategických rozvojových dokumentů mikroregionů, Ministerstvo pro místní rozvoj – Ústav územního rozvoje, 2009, ISBN 978-80-87318-02-7.
13. LACINA, K., OBRŠÁLOVÁ, I., STEJSKAL, J.: Regionální politika na úrovni regionů soudružnosti. Pardubice, FES 2005.
14. Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Rada obce, starosta obce, tajemník obecního úřadu [online]. 2016, 68 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/clanek/metodicke-materialy-k-zakonnym-zmocnenim.aspx>

15. Mikroregion Radbuza [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.mikroregion-radbuza.cz/projekty/>
16. Mikroregion Radbuza [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.mikroregion-radbuza.cz/dokumenty-gdpr/>
17. Mikroregion Radbuza [online]. 2012 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: http://www.mikroregion-radbuza.cz/e_download.php?file=data/editor/227cs_2.pdf&original=strategie+mikroregionu+2012.pdf
18. Mikroregion Radbuza [online]. 2018 [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: http://www.mikroregion-radbuza.cz/e_download.php?file=data/editor/227cs_1.pdf&original=stanovy%20nove.pdf
19. Ministerstvo financí České republiky [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.mfcr.cz/cs/verejny-sektor/uzemni-rozpocety/hospodareni-obci/mesicni-zpravy-o-hospodareni-uzemnich-ro/2019/zprava-o-vyvoji-rozpocetoveho-hospodareni-37044>
20. Region v rozvoji společnosti 2017 [online]. 2017 [cit. 2021-03-11]. ISBN 978-80-7509-548-0. Dostupné z: http://www.icabr.com/respo/RESPO_2017.pdf
21. Regionální informační servis [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <http://www.risy.cz>
22. Regionální informační servis [online]. [cit. 2021-03-11]. Dostupné z: <https://www.risy.cz/cs/dokumenty-k-regionalnimu-rozvoji/ministerstvo-pro-mistni-rozvoj>
23. SKOKAN, K.: Konkurenceschopnost, inovace a klastry v regionálním rozvoji. Ostrava, Repronis 2004. ISBN 80-7329-059-6
24. STEJSKAL, J. -- KOVÁRNÍK, J. Regionální politika a její nástroje. Praha: Portál, 2009. ISBN 978-80-7367-588-2.
25. ŠARADÍN, P. – Havlíček, Ondřej – Zábranský, Richard: Základní informace ke komunální politice: pro mladé a všechny, kteří se zajímají o komunální politiku, 1. vyd., Praha, Friedrich-Ebert-Stiftung, zastoupení v České republice, 2012. ISBN 978-80-87748-08-4
26. VESELÝ, Z.: Dějiny českého státu v dokumentech, Epocha 2003, ISBN 80-86328-26-0
27. VITURKA, M.: Konkurenceschopnost regionů, možnosti jejího hodnocení a stimulace. Brno, 2007. ISSN 0032-3233.